

EL PROCÉS DE TURISTIFICACIÓ D'UN PATRIMONI IMMATERIAL: LA TRADICIÓ CASTELLERA

MÀSTER EN TURISME CULTURAL

Universitat: Universitat de Girona

Convocatòria: Setembre 2017

Alumne: Pau Roig Arnaus

Tutor: Joaquim Majó

AGRAÏMENTS

Ja que el treball versa sobre la tradició castellera, no se m'acudeix millor manera de presentar els meus agraïments jugant amb la construcció d'un castell.

Dins de cada colla, hi ha una figura important, el cap de colla. Aquesta persona és la que moltes vegades no participa al castell però va donant les indicacions en veu alta, animant i gestionant el que passa durant tot el procés d'aixecar-lo. Espero no haver-te donat masses mal de caps Joaquim. Gràcies per haver-me solucionat els dubtes que et plantejava i haver-me guiat en aquest procés de realització del treball.

Els castells són una imatge molt espectacular i normalment la gent tendeix a mirar molt cap amunt, i no n'hi ha per menys, però una bona pinya ben unida és la clau per a la consecució d'un castell. Una bona base. Gràcies a tots els professors del Màster de Turisme Cultural de la UdG per haver-me transmès els vostres coneixements. Sens dubte, surto d'aquest any amb una coneixença més profunda de la dimensió cultural del turisme, que és el que realment ens diferencia de la resta del món, la nostra estimada cultura catalana.

En els castells més alts, acostumem a trobar el folre. Una petita pinya extra que ajuda a repartir el pes del castell i ajuda als castellers del tronc. Les meves ajudes aquest cop han sigut totes les persones que he entrevistat. Sense vosaltres, aquest treball no hagués arribat tant amunt. Gràcies Ester, Jordis, , Guille, Meri, Cèsar i Xènia per haver-me rebut i sobretot pels coneixements que em vau aportar. Eternament agraït.

En el tronc, has de confiar en tots els teus companys. L'èxit del castell rau, en gran part, sobre d'ells. No fan falta paraules, saps que estan allà, que confien en tu, tal com tu amb ells, i és en els moments més difícils, quan sembla que el castell farà llenya, que moltes vegades, a força de voluntat, al final el castell queda descarregat. Gràcies a tota la família i als amics com en Ferran, la Clàudia, la Neus, la Laura, la Lira o en Roberto entre d'altres. A en Pümmüki per donar-me l'última empenta perquè m'enfaixés i a en Kuru per ser el meu company referent a la colla.

Finalment, si tot arriba a bon port, faré l'aleta i completaré aquesta etapa amb èxit. Aquesta aleta va dedicada a tota la comunitat castellera. Des dels més xics fins als més grans. No, no he nascut a Valls i per tant no he nascut amb la faixa ja posada. I cap dels meus familiars o amics propers és casteller. Però entre tots els castellers, m'heu transmès el vostre amor cap a aquesta tradició i els valors incorporats en ella. Especialment als Marrecs de Salt. Gràcies per els mesos en els que em vau fer un més de la colla. Des del Concurs fins a la Diada de Sant Narcís. Potser el castell de 9 ja l'haureu descarregat quan presenti el treball, però com a colla, sou una colla de 10.

A tots vosaltres, i tal com diria en Quim: Castellers, amics, família i professors. Sou molt bona gent!

ÍNDIX

AGRAÏMENTS	2
1. INTRODUCCIÓ.....	7
1.1 OBJECTIUS	9
1.2 METODOLOGIA	10
2. MARC TEÒRIC	12
2.1 EL PATRIMONI IMMATERIAL	12
2.2 OBJECTE D'ESTUDI: Els Castells	19
3. ANÀLISI DE LES INICIATIVES TURÍSTIQUES DEL MÓN CASTELLER.....	26
3.1 BARCELONA i els ASSAJOS DE PORTES OBERTES.....	30
3.2 VALLS i el MUSEU MÓN CASTELLER	34
3.3 TARRAGONA, CONCURS i CIUTAT DE CASTELLS	45
4. PROPOSTES DE MILLORA.....	56
5. CONCLUSIONS.....	59
6. BIBLIOGRAFIA	61
7. ANNEXES.....	63
7.1 PAMFLET PROPAGANDÍSTIC TARRAGONA CIUTAT DE CASTELLS.....	63
7.2 TAULA PUNTUACIONS CONCURS DE CASTELLS DE TARRAGONA	65

ÍNDEX IMATGES

Imatge 1: Resum article 2 de la Convenció del 2003, referent a la definició del PCI.....	14
Imatge 2: Gràfic del nombre d'elements inscrits a la Llista Representativa PCI de la UNESCO segons any d'inscripció.	16
Imatge 3: Distribució geogràfica dels elements de la Llista Representativa PCI de la UNESCO per països.	17
Imatge 4: Estructura d'un castell 2d9fm.	19
Imatge 5: Distribució geogràfica de les colles castelleres a Catalunya.....	21
Imatge 6: Evolució del nivell de les colles segons el criteri de la CCCC.....	23
Imatge 7: Divisió de Catalunya en marques turístiques.....	26
Imatge 8: Relació estudi iniciativa turística amb ciutat corresponent.....	28
Imatge 9: Nombre de diades amb 3 o més colles castelleres durant els caps de setmana de la temporada castellera.	29
Imatge 10: Colles castelleres de Barcelona	31
Imatge 11: Estructura del producte visita a un assaig casteller.....	32
Imatge 12: Façana del Museu Casteller de Catalunya a Valls.	35
Imatge 13: Situació del Museu Casteller de Catalunya, al Barri Antic de Valls.....	38
Imatge 14: Mapa d'àrees de prioritat a l'hora de captar públic objectiu.	40
Imatge 15: Predicció de visitants al Museu Casteller de Catalunya segons escenaris possibles.	40
Imatge 16: Atractius turístics de Valls	42
Imatge 17: Conjunt d'imatges als monuments castellers de Valls.....	43
Imatge 18: Introducció apartat Ciutat de Castells dins el web de Tarragona Turisme..	46
Imatge 19: Productes oferts dins la iniciativa Tarragona, Ciutat de Castells.....	47
Imatge 20: Distribució de les colles el dia 2/10 del Concurs de Castells de Tarragona.	53
Imatge 21: Ronda conjunta al Concurs de Castells 2016.	54

ÍNDEX TAULES

Taula 1: Principals fonts electròniques i bibliogràfiques consultades	11
Taula 2: Classificació dels elements de la Llista Representativa de PCI de la UNESCO segons àmbits.	16
Taula 3: Requisits de classificació dins un grup de la CCCC.....	22
Taula 4: Classificació de les colles en grups.....	23
Taula 5: Introducció Barcelona en termes d'habitants, turisme i castellers.....	30
Taula 6: Introducció Valls en termes d'habitants, turisme i castellers.	34
Taula 7: Conceptualització i objectius del Museu Casteller de Catalunya.....	36
Taula 8: Horaris i Tarifes del Museu Casteller de Catalunya	41
Taula 9: Introducció Tarragona en termes d'habitants, turisme i castellers	45
Taula 10: Productes oferts dins la iniciativa Tarragona, ciutat de Castells.	47
Taula 11: Actuacions castelleres dins la iniciativa Tarragona, ciutat de Castells.....	48
Taula 12: Colles participants al XXVI Concurs de Castells de Tarragona.....	52
Taula 13: Castells que determinen ronda conjunta al Concurs de Castells.	52

1. INTRODUCCIÓ

La idea de la realització d'aquest treball ve donada sobretot per un context personal.

Després de cursar el Grau en Turisme i havent passat una temporada a l'estranger, un descobreix una forma de fer diferent i amb l'experiència ERASMUS coneixes gent de molts indrets, cadascú portador de la seva cultura. De vegades, és durant aquests períodes que restem fora i quan tens aquests intercanvis culturals, quan te n'adones quina és la imatge que es té del teu lloc d'origen.

Sempre m'he sentit català i orgullós de la seva cultura i tradicions. Aquest sentiment es va veure reforçat durant la meva estada a França. I al meu retorn a terres catalanes vaig prendre un primera decisió important, estudiar i treballar per tal de promocionar la nostra cultura a l'exterior. Des de França, sempre em trobava explicant als meus companys estrangers que Catalunya no és flamenco, toros i barrets mexicans, sinó que és sardana, castells, pa amb tomàquet i crema catalana (no *crème brûlée*). Que, de fet, els toros estan prohibits a Catalunya.

Els estudis en turisme també em van fer veure que cada cop hi ha més competència entre les destinacions. I mentre que sempre podràs trobar una platja a França, Itàlia, Grècia, Croàcia o Turquia entre altres països, la cultura és el principal element que pot diferenciar un lloc d'un altre i donar-li un valor afegit important. Tot això, sumat a que sempre m'han ressaltat que el turisme cultural està en auge, va catapultar-me a escollir venir a Girona a estudiar el Màster en Turisme Cultural impartit per la Universitat de Girona.

L'altre factor decisiu a l'hora d'escollir la temàtica del treball, va venir d'un fet casual. Amb els amics estàvem a Barcelona per la Mercè i ens vam trobar amb l'actuació castellera a la Plaça Sant Jaume. Ja havia vist castells per casualitat, tot i que trobava aquesta tradició una de les més significatives de la cultura catalana. Va ser en aquell moment quan vaig decidir que faria un pas més i passaria a l'acció. Quan em traslladés a Girona, m'incorporaria a les files dels Marrecs de Salt. I va ser amb ells, als assajos, al Concurs de Castells o a la Diada de Sant Narcís quan definitivament em vaig enamorar de tots els valors i l'ambient que es viu en el món casteller.

I d'aquí en va sorgir la problemàtica. Molts amics meus catalans saben de l'existència dels castells però no saben on veure'n, potser per manca d'informació. I pel que fa als amics internacionals, quan els hi expliques aquesta tradició veus que tenen interès en poder gaudir d'un espectacle així. I no n'hi ha per menys, ja que després te n'adones que aquest interès internacional es veu reflectit amb un gran reconeixement, la declaració com a Patrimoni Cultural Immaterial de la UNESCO. És en aquest punt quan no vaig dubtar de que tractaria el meu Treball de Fi de Màster.

Cada cop més el turista busca viure experiències úniques, coses que explicar als seus amics i familiars quan tornin als seus països. I mentre que tot el patrimoni material i natural és un gran reclam, és en el patrimoni immaterial en que es poden oferir més experiències diferents. En aquest àmbit, és on el turista te més opcions d'involucrar-se amb els locals i tenir un impacte positiu més directe amb la societat receptora.

Des del món casteller, que viu un auge important en nombre de colles i qualitat dels castells que realitzen, la majoria de recerca es concentra en l'àmbit històric i científic de la tradició. Són dos aspectes molt importants de cara a salvaguardar aquesta manifestació cultural i progressar de cara el futur. Però en el àmbit turístic no hi ha gaire feina feta i per això he cregut convenient tractar-la. També s'entén que s'ha de tenir molta precaució a l'hora de tractar un patrimoni immaterial des de la perspectiva turística ja que de vegades s'enten el turisme com un factor negatiu que pot acabar tant amb una destinació com amb una tradició. Però si es treballa correctament i planificant, aquesta relació pot ser molt positiva no només pel turisme, sinó també pel món casteller.

1.1 OBJECTIUS

El principal objectiu d'aquest treball és analitzar les iniciatives que es duen a terme per acostar un patrimoni immaterial, en aquest cas la tradició castellera, al públic turístic.

Per aconseguir aquest objectiu, n'hi ha d'altres d'específics que ajudaran a la consecució del principal:

- Definir el concepte de patrimoni immaterial, tot estudiant el progrés històric que ha tingut aquesta definició.
- Identificar exemples de patrimoni immaterial i la seva classificació i distribució geogràfica.
- Aprofundir en el coneixement de la tradició castellera.
- Corroborar que els castells no formen part de la imatge prèvia que tenen els turistes abans de venir a Catalunya.
- Determinar quines conseqüències ha tingut pel món casteller la declaració com a Patrimoni Cultural Immaterial per part de la UNESCO.
- Identificar quines iniciatives es donen actualment per incentivar la participació del turista a la rutina castellera.
- Proposar millores per tal que el turista tingui més opcions de veure'n o participar-hi.

1.2 METODOLOGIA

Per a la realització d'aquesta recerca, s'han utilitzat els mètodes qualitius detallats a continuació.

A. ENTREVISTES EN PROFUNDITAT

Per aconseguir els diferents objectius de temàtica casteller, es va optar per realitzar varies entrevistes amb una sèrie de preguntes estructurades i semi estructurades. El guió de l'entrevista estava dividit en 2 parts, una comuna amb preguntes generals sobre el context casteller i la seva relació amb l'activitat turística, i una segona amb preguntes més específiques segons l'àmbit de la persona entrevistada.

Per a la selecció de les persones entrevistades, es va fer una selecció d'individus que representessin diferents estaments del món casteller. Des de les colles, les administracions públiques i els òrgans més importants dins l'àmbit casteller. Primerament, es va procedir a delimitar l'àmbit geogràfic de la recerca. Mentre que aquesta elecció queda detallada més endavant, cal destacar que es buscava obtenir opinions tant de la zona tradicional casteller com la no tradicional ja que presenten certes diferències. També tenint en compte factors històrics i en termes de nivell casteller, es va determinar que la recerca es delimitaria a les ciutats de Barcelona, Tarragona i Valls.

Un cop ja s'estableixen quines iniciatives turístiques tenim, es dona pas a concertar entrevistes amb gent involucrada en aquestes. Tot cercant l'excel·lència i el coneixement en profunditat, les persones entrevistades van ser les següents.

- **Visites als assajos**
  - Castellers de Sants: Meri i Cèsar
  - Colla Vella Xiquets de Valls: Jordi i Xènia
- **Museu Casteller**
  - Jordi Bertran, gerent de Xarxa Cultura de Valls
- **Tarragona Ciutat de Castells i Concurs Casteller de Tarragona**
  - Ester Roca, Tècnica de Cultura a l'Ajuntament de Tarragona

- **Context casteller i valoració general de les iniciatives**

- Guillermo Soler, gerent de la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya.

B. CONSULTA DE FONTS ELECTRÒNIQUES I BIBLIOGRÀFIQUES

Mentre que les entrevistes van permetre aprofundir sobre la situació de les iniciatives existents i el context turístic actual, el marc teòric i la base de la part pràctica tenen el seu fonament en la recerca d'informació en diferents fonts electròniques i bibliogràfiques específiques en la temàtica castellera i el patrimoni immaterial. Així doncs, les fonts més destacades queden reflectides a continuació.

TEMÀTICA	FONT
Patrimoni Immaterial	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Convenció per a la salvaguarda del patrimoni immaterial. UNESCO (2003) ✚ Los ámbitos del patrimonio cultural inmaterial. UNESCO ✚ Turismo y patrimonio cultural inmaterial. UNWTO Publicaciones (2013) ✚ Web: https://ich.unesco.org/en/home
Tradició castellera	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Nomination file no.00364 for inscription on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage in 2010. UNESCO ✚ Memòria d'activitat. Abril 2016 / Març 2017. Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya ✚ Museu Casteller de Catalunya. Pla de gestió i viabilitat. Ajuntament de Valls ✚ Revistes digitals: Revista Castells i El Món Casteller ✚ Web: http://barometrecasteller.blogspot.com.es/ ✚ Web: http://www.cccc.cat/

Taula 1: Principals fonts electròniques i bibliogràfiques consultades. Font: Elaboració pròpia

2. MARC TEÒRIC

2.1 EL PATRIMONI IMMATERIAL

Segons la Organització Mundial del Turisme (OMT), el patrimoni es defineix com el conjunt potencial (conegut o desconegut) dels béns materials o immaterials existents en un determinat territori que estan a disposició de l'home¹. Ja en aquesta definició, trobem una primera disparitat entre la dimensió material i immaterial del patrimoni.

No obstant, mentre que des del 1972 amb l'aprovació per part de la UNESCO de la Convenció sobre la Protecció de Patrimoni Mundial Cultural i Natural, la vessant material del patrimoni queda ben protegida i definida, la vessant immaterial no hi surt reflectida ja que encara no es té en compte. Així doncs, la concepció del patrimoni cultural en aquells moments, queda reduïda a monuments, conjunts i llocs representats per obres arquitectòniques, d'escultura o pintura, grups de construccions i llocs arqueològics.

Segons la UNESCO, la conceptualització i estudi del patrimoni immaterial ha passat per 3 grans períodes:

- **1946-1982:** Tot i que la gran fita en qüestions de protecció i salvaguarda del patrimoni és la Convenció sobre la Protecció de Patrimoni Mundial Cultural i Natural (1972), es duen el primers passos per protegir la propietat intel·lectual i els drets d'autor per tal de dotar de protecció el folklore.
- **1982-2000**
  - L'any 1982 es celebra la Conferència Mundial sobre les Polítiques Culturals (**MONDIACULT**) a Mèxic. Durant aquest esdeveniment, és una de les primeres vegades que s'utilitza el terme "patrimoni immaterial" oficialment. Es demana a la UNESCO que les mesures de salvaguarda no es limitin al patrimoni cultural material, sinó que es tingués en compte el patrimoni immaterial i, sobretot, les tradicions orals.
  - És l'any 1989 que la Conferència General adopta la **Recomanació sobre la salvaguarda de la cultura tradicional i popular**. Aquest document és el primer instrument jurídic orientat a la salvaguarda del patrimoni cultural

---

¹ <http://estudiosdelturismo.blogspot.com.es/2009/05/conceptos-de-patrimonio-atractivo.html>

immaterial i recull les peticions realitzades en la MONDIACULT. Des de la UNESCO es realitzen varies accions de formació, conferències i recerca sobre les tradicions o les llengües en perill d'extinció entre d'altres.

- L'any 1996, la Comissió Mundial de Cultura i Desenvolupament publica l'informe "***Nuestra diversidad creativa***", el qual destaca que els principals beneficiats de les polítiques de preservació de la UNESCO, eren els objectes físics (monument, obres d'art i artesanía) i que el patrimoni cultural immaterial no rebia la mateixa atenció, essent aquesta tipologia de patrimoni extremadament fràgil. També es va subratllar que la Convenció sobre la Protecció del Patrimoni Mundial Cultural i Natural, només reflectia l'interès per un patrimoni molt adequat a la visió dels països desenvolupats (patrimoni material) i que la Convenció no concebia altres tipologies de patrimoni que es troben en regions on la cultura s'ha concentrat en altres formes d'expressió com l'artesanía, la dansa o les tradicions orals, de caire més immaterial. El Director General de la UNESCO va proposar l'entrada en funcionament del programa de **Proclamació de les Obres Mestres del Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat** (1998) i la realització d'un estudi sobre la possibilitat de crear un instrument que protegís la cultura tradicional i el folklore.
- **A partir del 2000:** Amb el programa de Proclamació de les Obres Mestres del Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat, s'entra en un etapa estratègicament important. En les Proclamacions de 2001, 2003 i 2005, es van llistar 90 exemples excel·lents de patrimoni cultural immaterial que van ser escollits entre les diferents candidatures que proporcionaven els Estats Membres. Després d'una sèrie de reunions intergovernamentals que comencen a finals del 2002, l'Assemblea General de la UNESCO aprova el dia 17 de octubre de 2003 la **Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial**, que entra en vigor el 20 d'abril de 2006 després de ser ratificada per 30 països. Aquesta Convenció, continua essent actualment l'instrument de referència en la conceptualització i salvaguarda del patrimoni cultural immaterial.

Un cop vista l'evolució de la importància que ha anat prenent el concepte al llarg de les últimes dècades i que finalitza amb la gestació de la Convenció del 2003, passarem a analitzar la definició que ens ofereix aquest document del concepte “patrimoni cultural immaterial” i com es trasllada aquesta a la realitat, classificant aquests elements en diferents àmbits tot donant exemples de cada categoria i establint els requisits que han de complir aquests.

A l'article 2.1 de la Convenció, es defineix com a patrimoni cultural immaterial: *“el usos, les representacions, les expressions, els coneixements i les tècniques —juntament amb els instruments, els objectes, els artefactes i els espais culturals que els són inherents— que les comunitats, els grups i en alguns casos els individus reconeguin com a part integrant del seu patrimoni cultural.”*²

A més, dins el mateix article, es complementa la definició enunciant que: *“Aquest patrimoni cultural immaterial, que es transmet d'una generació a l'altra, és recreat constantment per les comunitats i els grups en funció del seu entorn, la seva interacció amb la naturalesa i la seva història, la qual cosa els infon un sentiment d'identitat i continuïtat i contribueix, per tant, a promoure el respecte de la diversitat cultural i la creativitat humana. Als efectes d'aquesta Convenció, només es té en compte el patrimoni cultural immaterial que sigui compatible amb els instruments internacionals de drets humans existents i amb els imperatius de respecte mutu entre les comunitats, els grups i els individus i de desenvolupament sostenible.”*

Al ser una definició llarga i potencialment complexa, inclosa en la publicació “*El Mensajero del Patrimonio Inmaterial nº1*” s'inclou una imatge que la resumeix.

Imatge 1: Resum de l'article 2 de la Convenció del 2003, referent a la definició del PCI. Font: *El Mensajero del Patrimonio Inmaterial nº1*

² Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immateral. UNESCO (2003)

A l'apartat 2.2 del mateix article i tal com ja s'avança en la imatge anterior, s'enumeren els àmbits en que s'engloben els elements considerats com patrimoni cultural immaterial.

- **Tradicions i expressions orals:** Comprèn una gran varietat d'expressions orals com proverbis, endevinalles, contes, cançons infantils, llegendes, mites, cants i poemes èpics, sortilegis, etc. Són essencials per mantenir les cultures vives ja que transmeten coneixements, valors culturals i socials i una memòria col·lectiva.
- **Arts de l'espectacle:** Engloba des de la música cantada o instrumental, la dansa i el teatre fins a les pantomimes o la poesia cantada. Aquestes expressions són un reflex de la creativitat humana i es troba també associada amb els altres àmbits del patrimoni cultural immaterial.
- **Usos socials, rituals i actes festius:** Estan constituïts per costums que estructurin la vida de comunitats i grups, essent compartits i estimats per molts dels seus membres. La seva importància rau en que reafirmen la identitat d'aquells que els practiquen i estan estretament lligats a esdeveniments significatius. Aquests estan íntimament relacionats amb la visió del món, la història i la memòria de les comunitats.
- **Coneixements i usos relacionats amb la naturalesa i l'univers:** Compresos per una sèrie de coneixements, tècniques, competències, pràctiques i representacions que les comunitats han creat en la seva interacció amb l'entorn natural. Aquest àmbit està format per diversos elements com els coneixements ecològics tradicionals, els coneixements dels pobles indígenes, els coneixements sobre la fauna i flora locals, les medicines tradicionals, els rituals, les creences, la cosmologia, les pràctiques xamàniques o festivitats.
- **Tècniques artesanals tradicionals:** L'artesania tradicional és la manifestació més tangible del patrimoni cultural immaterial. Tot i així, la Convenció del 2003 es focalitza en la salvaguarda de les tècniques i coneixements utilitzats en les activitats artesanals en comptes del producte final. Les expressions artesanals es poden concretar en utensilis, peces de roba, joies, indumentària i accessoris per a festes, recipients, instruments musicals o arts decoratives entre d'altres.

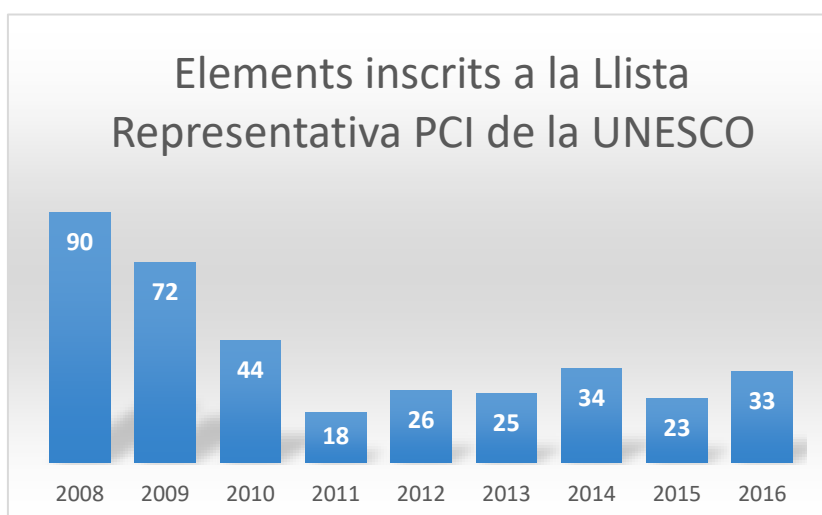
Els exemples de patrimoni cultural immaterial acostumen a estar englobats dins de diferents àmbits al mateix temps. Així doncs, una festa pot incorporar expressions com cants, danses, mostres d'artesanía, narracions orals, etc. Un exemple concret d'aquesta circumstància és la falconeria. Declarada patrimoni cultural immaterial l'any 2016, aquest element ha sigut impulsat per 18 països i està englobat en 4 de les 5 categories (totes menys arts de l'espectacle).

Tenint en compte això, ara es classifiquen els 365 elements que formen part de la Llista Representativa i es donen alguns exemples de cada àmbit.

Àmbits	Nombre elements	Exemples
Tradicions i expressions orals	96	L'art els akyn, narradors èpics kirguisos. L'epopeia heroica yakuta Olonjo
Arts de l'espectacle	136	El teatre sànscrit kutiyattam Slovácko Verbuňk, la dansa dels reclutes
Usos socials, rituals i actes festius	148	L'espai cultural del Yaaral i el Degal Carnaval de Binche
Coneixements i usos relacionats amb la naturalesa i l'univers	60	La cosmovisió andina dels kallawayas Pesca de la gambeta a cavall a Oostduinkerke
Tècniques artesanals tradicionals	97	El kris indonesi L'artesanía del marbre tiniota

Taula 2: Classificació dels elements de la Llista Representativa de PCI de la UNESCO segons àmbits. Elaboració pròpia

Els elements que conformen la Llista Representativa actualment van ser inscrits a partir del 2008. És en aquest any quan s'inscriuen els 90 elements declarats Obres Mestres del Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat els anys 2001, 2003 i 2005.

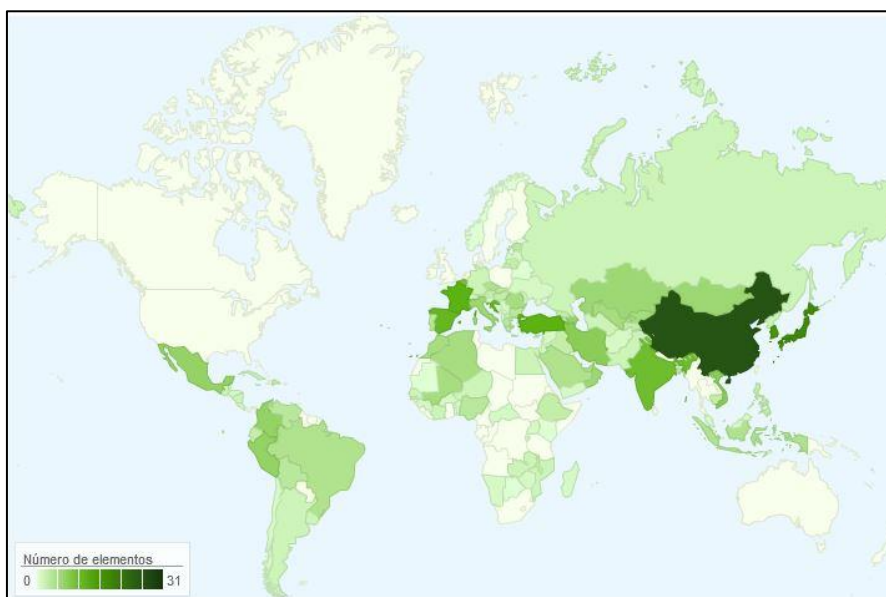

Imatge 2: Gràfic del nombre d'elements inscrits a la Llista Representativa PCI de la UNESCO segons any d'inscripció. Elaboració pròpia.

En l'àmbit territorial, la Convenció del 2003 ha sigut ratificada per 174 països³ classificats en 6 regions:

- **Grup 1:** Europa i Amèrica del Nord.
- **Grup 2:** Europa de l'Est.
- **Grup 3:** Amèrica Llatina i Carib.
- **Grup 4:** Àsia i Pacífic.
- **Grup 5a:** Àfrica.
- **Grup 5b:** Estats Àrabs.

Imatge 3: Distribució geogràfica dels elements de la Llista Representativa PCI de la UNESCO per països. Font: Patrimonio Cultural Inmaterial UNESCO.

En aquest mapa, podem observar la distribució dels elements per països. Mentre que hi ha països importants com EUA, Canadà, Austràlia, Suècia o Finlàndia (en blanc en el mapa) que no han ratificat el tractat, veiem que gran part del territori mundial hi queda representat. Destaca sobretot la zona de l'Àsia i el Pacífic, amb països com Xina (31 elements), Japó (21 elements) o la República de Corea (19 elements). En l'àmbit Europeu, destaquen França (14 elements) i Espanya i Croàcia amb 13 elements cadascun.

---

³ <http://www.unesco.org/eri/la/convention.asp?KO=17116&language=S>

Els 13 elements inscrits que es poden gaudir a l'estat espanyol són: La Patum de Berga (2008), El misteri d'Elx (2008), Tribunals de regants del Mediterrani espanyol (2009), el Silbo Gomero (2009), els castells (2010), el flamenco (2010), el cant de la Sibila de Mallorca (2010), la festa de la Mare de Déu de la Salut d'Algemesí (2011), la festa dels patis de Còrdova (2012), la dieta mediterrània (2013), les festes del foc del solstici d'estiu als Pirineus (2015), la festa de les Falles de València (2016) i la falconeria (2016).

Cal destacar que la UNESCO assenyalava que els elements de Patrimoni Cultural Immaterial tenen que complir 4 característiques⁴:

- **Tradicional, contemporani i viu:** El patrimoni cultural immaterial no només inclou tradicions heretades del passat, sinó també usos rurals i urbans contemporanis característics de diversos grups. Ha de ser una cultura dinàmica.
- **Integrador:** Les manifestacions del patrimoni cultural immaterial poden ser compartides per diversos grups en virtut d'un sentiment d'identitat i continuïtat culturals que els vincula a un passat comú.
- **Representatiu:** Ha de tenir un valor excepcional per les comunitats. Depèn dels individus que transmeten el seu coneixement de les tradicions i tècniques a la resta de la comunitat a través de generacions.
- **Comunitari:** Hi ha d'haver grups o individus que reconeguin aquest patrimoni i el valor intrínsec que aquestes manifestacions tenen per a ells.

Finalment, a l'article 2.3 de la Convenció del 2003, es defineix el terme "salvaguarda" com:

"les mesures encaminades a garantir la viabilitat del patrimoni cultural immaterial, entre aquestes la identificació, la documentació, la recerca, la preservació, la protecció, la promoció, la valoració, la transmissió —sobretot a través de l'ensenyament oficial i no oficial— i la revitalització d'aquest patrimoni en els seus diferents aspectes."

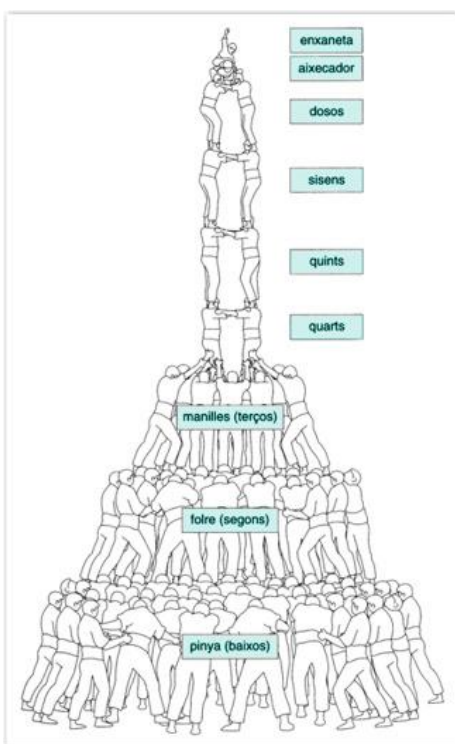
---

⁴ UNWTO Publications: Turismo y patrimonio cultural inmaterial (2013)

2.2 OBJECTE D'ESTUDI: Els Castells

En aquest apartat, s'introduirà la tradició casteller a partir dels documents utilitzats durant el procés de nominació⁵ i posterior declaració com a Patrimoni Cultural Immaterial de la UNESCO. També es complementarà la informació amb documents produïts per la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya (CCCC) i notícies de premsa especialitzada referent a l'actualitat del fet casteller.

Els castells són torres humanes aixecades per grups de gent amateur, anomenats "colles". Les colles sempre estan vinculats a una localitat i actuen tradicionalment a la plaça de la vila, davant del balcó de l'ajuntament. La realització de castells té el seu origen a Valls fa més de 200 anys. Actualment es duen a terme en contextos festius com les festes majors de les localitats (Festes de la Mercè a Barcelona o Santa Tecla a Tarragona) o per commemorar esdeveniments especials (cerimònia inaugurals dels JJOO de Barcelona, diades del 11S, Temps de Flors a Girona, Concert per a les Persones Refugiades 2017, etc.). Aquestes celebracions, que aglutinen entre dos i quatre formacions, s'anomenen diades i es duen a terme durant la temporada casteller, que va des del mes d'abril fins a finals de novembre.

Cada castell està format per diversos pisos (entre 6 i 10) i cada nivell està compost normalment per entre 2 i 5 castellers. De la combinació entre els membres de cada nivell i el nombre de pisos surt el nom del castell (4 de 9, 5 de 8, 2 de 7, etc.). També existeixen castells d'una persona per pis (pilars) i construccions amb un pilar al mig (agulla).

Imatge 4: Estructura d'un castell 2d9fm. Font: <http://www.ub.edu/sl/borsa/itineraris/itinerari21.htm>

⁵ Nomination file no. 00364 for inscription on the representative list of the intangible cultural heritage in 2010.

Cada colla està formada per centenars de persones de totes les edats, gèneres i condicions socials. Segons les seves capacitats i condicions físiques, es situaran en alguna de les parts del castell. Mentre que a la pinya (base del castell) hi pot participar tothom, el tronc (estructura a partir del segon nivell) varia. Normalment els homes corpulents se situen als pisos inferiors, els joves i lleugers als superiors i, al pom de dalt (tres pisos més alts) hi va la canalla (nens i nenes). Cadascú té la seva funció, tant la pinya com la canalla, i s'acostuma a dir que en castells tothom és necessari i ningú és imprescindible.

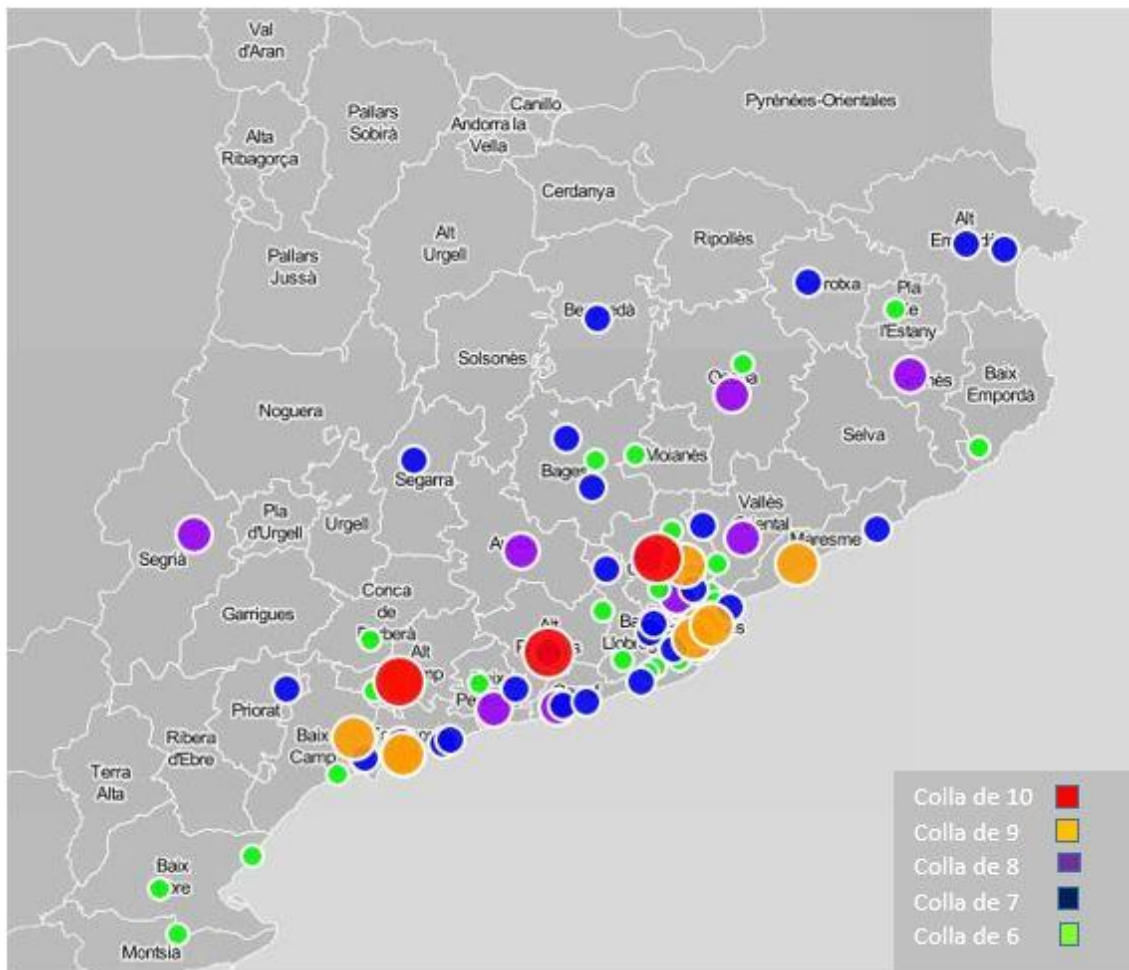
El fet casteller incorpora altres elements lligats a l'activitat com la música tocada pels grups de grallers que acompanyen les colles. Aquesta música, anomenada "toc de gralles" marca el ritme de l'aixecament de la construcció del castell.

Finalment l'altre tret identitari és la vestimenta casteller, especialment el color de la camisa, que habitualment va relacionat amb algun element de la localitat que representen (camisa blau Ter dels Marrecs de Salt). La faixa és un altre element indispensable ja que serveix com a protecció de l'esquena i fer d'escala als membres que pugen al tronc del castell. També distintius de la indumentària dels castellers són els pantalons -sempre llargs i de color blanc- i el mocador, de color vermell amb rodonetes blanques.

La tradició casteller té els seus orígens a la regió sud de Catalunya, en concret a les comarques del Camp de Tarragona i el Penedès. En el document d'inscripció dels castells com a Patrimoni Cultural Immaterial de la UNESCO (2010), la situació geogràfica es delimita així:

"Comunitat autònoma de Catalunya (Espanya). També s'aixequen castells a l'àrea catalana del sud de França, particularment als pobles de Sant Joan de Pladecorts i Bao, on hi ha colles castelleres. A l'illa de Mallorca passa el mateix: hi ha una colla casteller a Ciutat de Mallorca i una a Manacor."

Actualment, el fet casteller s'ha expandit fora de l'anomenada "zona tradicional" i trobem colles repartides al llarg de tot el territori català. Va haver-hi un primer boom casteller a la dècada dels 90 del segle passat i des de principis de la dècada dels 2010, trobem un 2n boom, tant a nivell nacional com internacional (Londres, Paris, Copenhaguen, Andorra, Hangzhou o Melbourne entre d'altres). S'han creat 30 colles noves en 5 anys⁶. Ara, gran part de les comarques catalanes té representació castellera i al 2017 va néixer la primera colla castellera espanyola, fora l'àmbit català, a Madrid.

Imatge 5: Distribució geogràfica de les colles castelleres a Catalunya. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la CCCC i mapa base del web Instamaps..

⁶ <http://revistacastells.cat/2017/05/30-colles-noves-en-cinc-anys/>

Per acabar amb l'anàlisi actual de la situació castellera, prenem les dades que ens facilita la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya (CCCC) en la seva Memòria d'Activitats del 2016.

Al 2016, el nombre de colles castelleres associades a la CCCC va ser de 95, de les quals 12 eren colles universitàries. A més, hi ha 5 colles que encara estan en procés de formació i per tant encara no en són membres.

La CCCC classifica les colles segons el nivell de castells que realitzen (determinat pels pisos d'alçada). Així, divideix les colles en colles de 6, 7, 8 i 9. Com veurem més endavant, el creixement quantitatiu de colles està deixant pas a un salt qualitatiu més evident fins al punt que al principi d'aquesta temporada (2017), es va aprovar crear una nova categoria reservada a les colles que han realitzat castells de 10 pisos⁷ (fins ara englobades en la categoria de 9), que estaria formada actualment per 3 colles. El salt de categoria depèn del nivell, així doncs, el requisit és fer un nombre de castells en un període de 3 anys.

	Colla de 7	Colla de 8	Colla de 9	Colla de 10
Nombre de castells descarregats en les tres temporades anteriors	12	8	4	2

Taula 3: Requisits de classificació dins un grup de la CCCC. Elaboració pròpia

Hi ha una altra forma de dividir les colles amb el sistema utilitzat pel Baròmetre Casteller. El Baròmetre Casteller és un índex que classifica les colles segons els seus 3 millors castells i millor pilar realitzats durant la temporada. També classifiquen les colles en grups, però tan sols fa falta carregar un castell d'una categoria per ser-hi considerat. Els grups es constitueixen seguint aquells establerts en la taula de puntuació del Concurs de Castells de Tarragona. Cada any, durant la cerimònia de la Nit de Castells (esdeveniment que es celebra des del 2007), es dona el premi Baròmetre a aquelles colles que han pujat de nivell descarregant un pis més en relació a la seva trajectòria històrica.

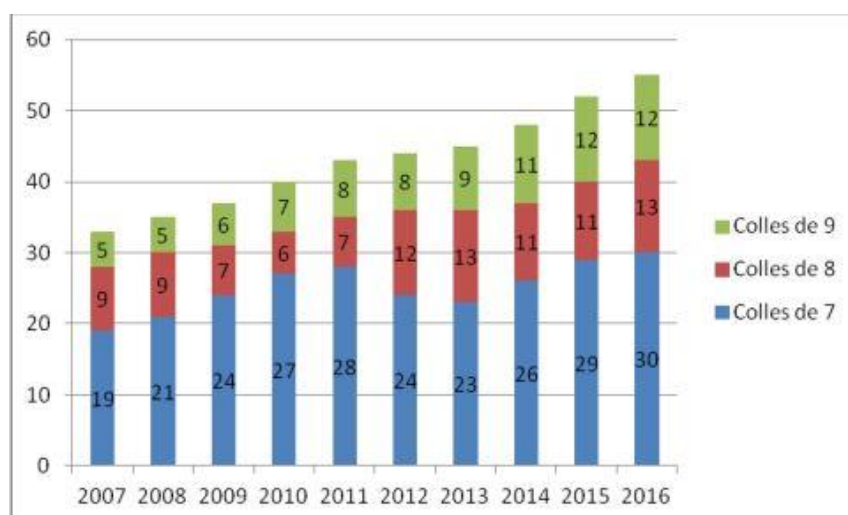
⁷ <http://revistacastells.cat/2017/03/les-colles-de-10-assoleixen-categoria-propia/>

Tenint en compte aquests dos criteris de classificació, el panorama casteller de colles convencionals al 2016 era el següent:

Grups	Castells categoria	Nombre colles 2016 Baròmetre	Nombre colles 2016 CCCC
Grup 7: Castells 10 i sense folre	4d9sf, 2d8sf, 3d10fm, 4d10fm, 2d9sm, pd9fmp, 3d9sf	5	Colles de 9 12
Grup 6: Gamma extra (9 alta)	9d8, 3d8ps, 2d9fm, pd8fm, 7d9f, 5d9f, 4d9fa, 3d9fa	2	
Grup 5: Gamma 9 bàsica	4d9f, 3d9f	8	
Grup 4: Gamma 8 alta	7d8, 2d8f, pd7f, 5d8, 4d8a, 3d8a, 7d8a, 5d8a	7	Colles de 8 13
Grup 3: Gamma 8 bàsica	9d7, 2d7, 4d8, pd6, 3d8	13	
Grup 2: Gamma 7 alta	3d7a, 4d7a, 7d7, 5d7, 7d7a, 5d7a, 3d7ps	15	Colles de 7 30
Grup 1: Gamma 7 bàsica	9d6, 4d7, 3d7	14	
Grup 0: Gamma 6 alta	2d6, pd5	17	Colles de 6 32
Inferior	4d6, 3d6, 3d6a, 4d6a, 7d6, 5d6, 3d6xs	18	

Taula 4: Classificació de les colles en grups. Elaboració pròpia

En el següent gràfic, observarem l'evolució del nombre de colles segons categoria (de 7, 8 i 9) al llarg dels últims 10 anys segons els criteris de la CCCC.

Imatge 6: Evolució del nivell de les colles segons el criteri de la CCCC. Font: Memòria d'Activitat Abril 2016 – Març 2017. CCCC

En el gràfic podem observar que, mentre el nombre de colles a partir de 7 ha augmentat a un ritme constant, eixamplant sobretot la base (cal destacar que no apareixen les colles de 6, que són un gran nombre), el salt més destacable és el qualitatiu ja que hi ha el doble de colles de 9 que el 2007. Per primer cop s'ha superat el centenar de construccions superiors al 3d9f (83 descarregats i 25 carregats) quan el 2014 aquest nombre era de 64 i el 2013 era de 39.

Finalment, la temporada 2016-2017 va veure 12.524 castells aixecats en 1.178 actuacions (diades o actes amb presència castellera), un nombre similar a la temporada anterior. Tot i així, és un nombre notable tenint en compte que al 2009 aquest nombre era de 5.714 castells aixecats. La diferència rau en la qualitat dels castells ja que cada cop són més alts i l'índex de caigudes (3%) es manté.

Els castells van ser declarats Patrimoni Cultural Immaterial de la UNESCO el novembre de 2010 a la cinquena sessió de Comitè Intergovernamental per la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial celebrada a Nairobi, Kenya. Es va classificar dins l'àmbit d'usos socials, rituals i actes festius i, de forma secundària, es considerat com a arts de l'espectacle.

En el document d'inscripció dels castells, apareixen les següents mesures de salvaguarda:

- El boom en termes de creixement de nombre de colles i consecució de castells de 10. Passa de ser un fenomen local a ser representat a tota Catalunya i més enllà.
- L'existència de la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya (CCCC), que vetlla pels interessos comuns de les colles, promou el fet casteller i assegura que els riscos inherents a l'activitat estiguin coberts per una assegurança adequada.
- La CCCC ha realitzat varis estudis per millorar la qualitat i continuïtat dels castells.
- La celebració de la Nit de Castells des del 2007, que reuneix a representants de totes les colles i on es donen premis en varies categories.
- La creació d'un periodisme específic de castells i la presència de programes d'àmbit casteller en diaris, ràdios i canals de televisió generals.

- L'oferta de cursos de temàtica castellera per part de la universitat Rovira i Virgili.
- Suport financer a la CCCC per part de la Generalitat de Catalunya.
- Creació d'una base de dades que contingui informació de tots els castells des del 1926 fins a l'actualitat.
- Iniciatives locals i regionals per portar els castells a les escoles primàries.
- Projecte de creació del Museu Casteller a Valls.

D'altra banda, la CCCC publica cada any una Memòria d'Activitats on es detallen totes les accions que es realitzen de cara a fer difusió i salvaguardar la tradició castellera.

3. ANÀLISI DE LES INICIATIVES TURÍSTIQUES DEL MÓN CASTELLER

Un cop analitzats els conceptes fonamentals involucrats en aquest treball, es procedeix a cercar i aprofundir sobre les iniciatives que intenten apropar el turista o el públic no casteller a aquesta tradició.

En aquest apartat, tal com es comenta anteriorment en l'apartat de Metodologia, ha estat de vital importància la realització d'entrevistes en profunditat amb persones involucrades en aquestes iniciatives.

Imatge 7: Divisió de Catalunya en marques turístiques. Font: Dossier de Premsa 2016. Agència Catalana de Turisme

Si extrapolem el mapa casteller elaborat anteriorment, a la distribució de les marques turístiques en la que es divideix el territori català, ens trobem que les marques que més presència castellera tenen són Costa Barcelona, que aglutina 31 colles (40% del total), Costa Daurada, que amb 17 colles representa el 22% del total i la marca Barcelona ajunta 11 colles que suposen el 14% total. Entre aquestes 3 marques, sumen tres

quartes parts del total de colles i, per tant, és on s'haurien de concentrar els esforços per acostar la tradició al turista.

L'altre destí turístic per excel·lència que queda descartat pel poc pes casteller és la Costa Brava, que amb 5 colles, només representa el 6% del total de colles. Tot i així, es podria considerar d'apostar per alguna iniciativa que, per poca que fos, es duria a terme en un entorn turístic favorable.

Les marques Terres de l'Ebre (4%), Pirineus (2%), Terres de Lleida (3%) i Paisatges de Barcelona (9%) quedarien descartades inicialment d'aquest estudi donada la suma de poca presència castellera i poca representativitat turística envers les anteriors.

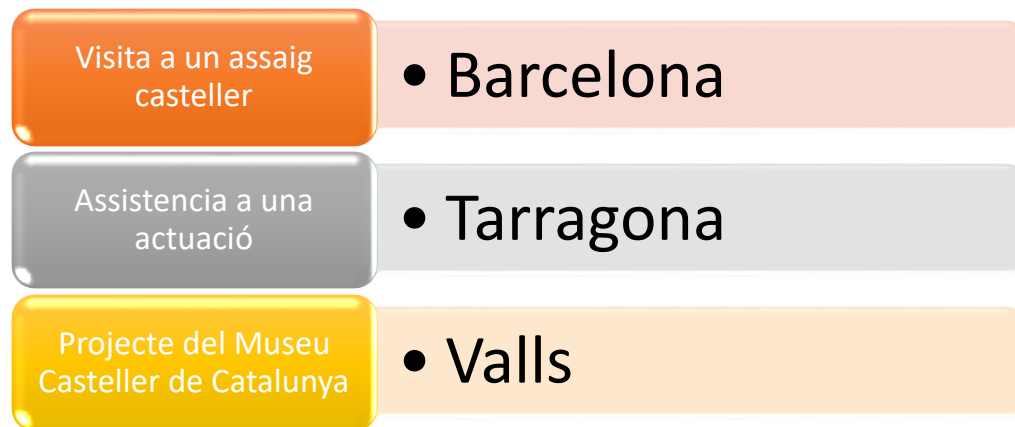
Per a la realització d'aquest estudi, s'han analitzat les iniciatives que es porten a terme en 3 ciutats catalanes: Barcelona, Tarragona i Valls. Aquesta elecció no ha estat fruit de l'atzar i es deu a una sèrie de criteris:

- **Barcelona:** Capital de Catalunya, és la ciutat que rep més turistes i al mateix temps la ciutat que gaudeix de més colles castelleres (6 en total).
- **Valls:** Potser manca d'una activitat turística consolidada però quan es parla de castells, no es pot obviar Valls, identificada com el bressol d'aquesta tradició. Com a mostra d'exemple d'aquesta relació entre la ciutat i el fet casteller, cal destacar que el Museu Món Casteller tindrà la seva seu en aquesta ciutat.
- **Tarragona:** Potser no és el bressol de la tradició castellera, però els castells hi estan molt arrelats des de l'inici. Amb 4 colles i essent una ciutat amb un patrimoni excepcional declarat per la UNESCO, és la capital amb una oferta castellera més consolidada de cara al públic no casteller.

Entre les 10 millors colles del 2016 classificades amb els criteris del baròmetre casteller (3 millors castells + pilar), 6 provenen d'aquestes 3 ciutats. Per tant, hi ha més possibilitat de que hi hagi alguna iniciativa de cara al turista i que aquest tingui la oportunitat de gaudir dels castells més espectaculars que es poden veure actualment.

Aquestes 3 ciutats també tenen una altra cosa en comú en la seva relació amb el món casteller, i es que en els seus carrers hi trobem monuments dedicats a ells.

Després de realitzar una recerca sobre les iniciatives que ja es duen a terme per tal d'acostar la tradició castellera al visitant, s'ha constatat que actualment es divideixen en tres formats els quals estudiarem al següent apartat associant cadascuna d'elles amb una de les ciutats abans mencionades:

Imatge 8: Relació estudi iniciativa turística amb ciutat corresponent. Elaboració pròpia

Abans d'analitzar les iniciatives que ja s'estan duen a terme, cal destacar les següents problemàtiques en la relació entre la tradició castellera i el món turístic.

- **Conservar la tradició:** A l'hora de ser convidats a valorar la possibilitat d'integració del turista en l'activitat castellera, tots els entrevistats van coincidir que ho valoraven positivament amb una condició. Aquesta era que es treballés perquè aquestes iniciatives d'acostar el turista a la tradició fossin treballades correctament i tenint en compte que el que s'està oferint no és cap escenificació, sinó que s'ofereix l'experiència de viure la tradició tal com és realment. Per tant, s'ha de planificar quins efectes poden sorgir per tal d'evitar que el turisme afecti al transcurs normal de la rutina castellera, sobretot en qüestions de nombre de visitants. Les iniciatives haurien d'estar encarades a grups reduïts, ja que els grans grups podrien alterar propostes com les dels assajos castellers.
- **Promoció:** En general, s'arriba a la conclusió que s'està fent un ús correcte de la imatge castellera quan és utilitzada per les principals entitats turístiques catalanes per promocionar la destinació Catalunya. El problema que es detecta és que mentre la presència de les imatges castelleres incrementen en els anuncis turístics, la informació en la destinació sobre com participar en un assaig casteller o quines actuacions es duen a terme encara no els hi arriba.

- **Activitat dispersa:** La tradició castellera s'estén per tot el territori català durant una temporada que cada cop es va allargant més però que actualment va d'abril a novembre. Així doncs, no és com la Patum o altres esdeveniments en que ja es coneix la data i el lloc amb molta antelació, sinó que, en un cap de setmana de maig et pots trobar 14 diades amb 3 o més colles participant-hi repartides per tot el territori. És a dir, més opció de trobar-te-les sense haver-ho previst però més difícil de promocionar per part de les institucions regionals.
- **Horari i format de les actuacions:** L'horari d'inici de la majoria d'actuacions castelleres és entre les 12:00 i la 13:00. A l'estiu, trobem actuacions que es duen a terme a la tarda. Amb aquest horari de migdia, és difícil la presència de públic, però més encara el turístic, ja que en aquesta franja horària, la rutina del turista el porta a estar dinant. La durada de les actuacions depèn en gran part del nombre de colles que hi participen i el nivell dels castells. No és el mateix una actuació de 2 colles que una de 5. I no requereix el mateix temps tancar la pinya d'un castell de 7 que tancar-ne una de 9 amb folre o una de 10. La durada aproximada és d'entre 2 i 3 hores en les diades de 3 colles. Aquest temps és bastant llarg pel públic turístic i en certs moments, si l'organització no està ben definida, es donen situacions d'inactivitat on no es veuen castells durant una estona. Un exemple de bona organització és el sistema de rondes tarragoní, que comentarem més endavant en l'apartat de les diades castelleres com a producte turístic a Tarragona.

Imatge 9: Nombre de diades amb 3 o més colles castelleres durant els caps de setmana de la temporada castellera. Font: Elaboració pròpia a partir de l'Agenda de la CCCC.

3.1 BARCELONA i els ASSAJOS DE PORTES OBERTES

Barcelona és la ciutat turística per excel·lència de Catalunya i també la que gaudeix d'un major nombre de colles en una ciutat (6 colles). Així doncs, és un dels indrets on més opcions hi ha d'assistir a una actuació o a l'assaig d'una colla castellera tant per part dels ciutadans de la ciutat com per part dels turistes i visitants. És per aquesta raó, que la CCCC va escollir fer la prova pilot d'organitzar visites guiades als assajos a Barcelona.

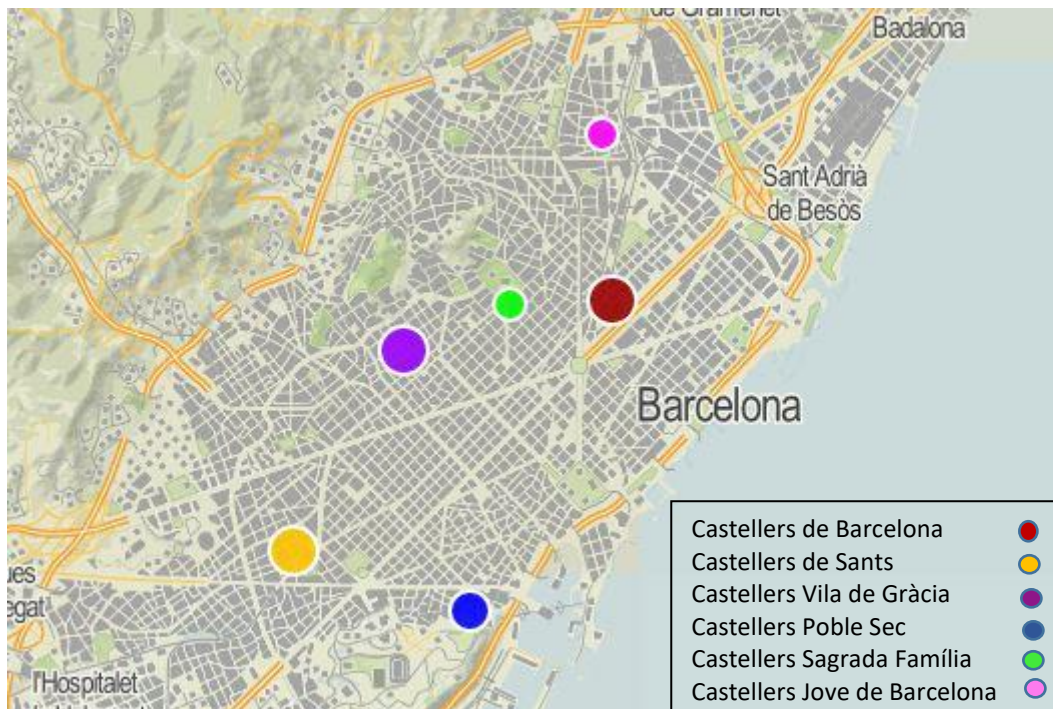
Barcelona	
Habitants (2016)	1.608.746 habitants (IDESCAT)
Oferta turística (IDESCAT)	702 establiments hotelers. 74.876 places 9.934 habitatges d'ús turístic. 54.639 places 15 apartaments turístics. 1.025 places 4 oficines de turisme
Nombre colles castelleres	Castellers de Barcelona (1969) Castellers de Sants (1993) Castellers de la Vila de Gràcia (1996) Castellers del Poble Sec (1998) Castellers de la Sagrada Família (2002) Colla Jove de Barcelona (2010)

Taula 5: Introducció a la ciutat de Barcelona en termes d'habitants, turisme i castellers. Font: Elaboració pròpia.

A continuació, procedirem a analitzar el producte que s'acaba de mencionar. Per a realitzar aquest procés, s'ha analitzat els canals de venda del producte i he assistit a un assaig d'una de les colles que ofereixen aquesta opció. És aquí on torno a agrair a la Meri i al Cèsar, de la colla Castellers de Sants, la disposició que van posar a rebre'm perquè els hi plantejés unes preguntes i a explicar-me el funcionament d'aquesta experiència.

A Barcelona, les 6 colles es divideixen segons els criteris de la CCCC en 3 colles de 9 (Castellers de Barcelona, Castellers Vila de Gràcia i Castellers de Sants), 1 colla de 8 (Castellers del Poble Sec) i 2 colles de 7 (Castellers de la Sagrada Família i Colla Castellera Jove de Barcelona).

Però també hem de tenir en compte que el nombre de colles s'eleva a 11 si comptem amb la comarca del Barcelonès i prop d'una cinquantena a la província de Barcelona.

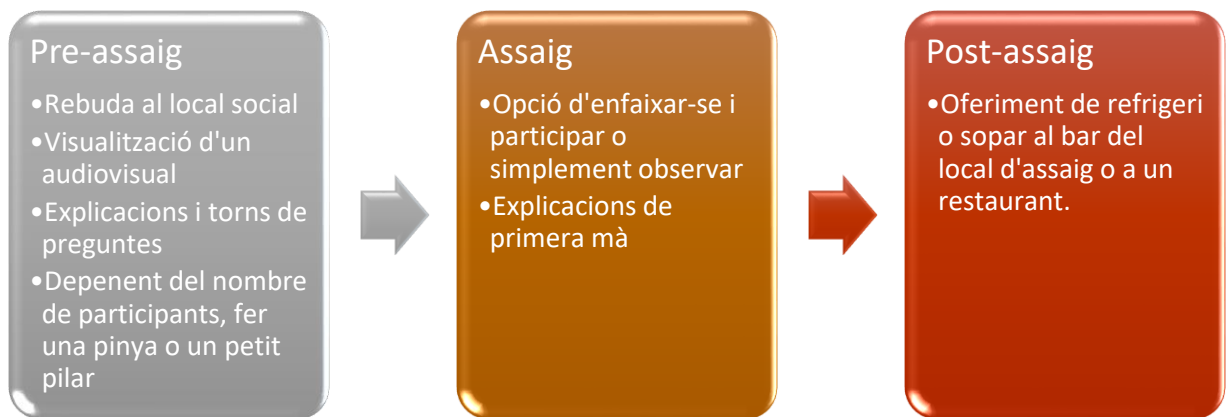

Imatge 10: Colles castelleres de Barcelona. Font: Elaboració pròpia amb mapa base del web Instamaps

A la ciutat, els locals on assagen les colles castelleres queden fora de la zona més massificada pel turisme (les Rambles, Barri Gòtic i Barceloneta) oferint l'oportunitat de redistribuir-lo a les zones menys turístiques.

Donat que les actuacions es fan al carrer i a les places, on tothom hi té lliure accés, la iniciativa de visitar un assaig casteller és la més adequada a l'hora de presentar-se com a producte turístic. Mentre que els assajos de les colles també estan oberts a tothom que hi vulgui assistir, es duen a terme en llocs tancats on és més fàcil donar una atenció personalitzada al visitant. A més, els temps morts sense veure castells que es poden donar en les actuacions, queden molt reduïts en els assajos i es poden aprofitar per donar explicacions al visitant. També donen una continuïtat temporal que no trobem en el calendari casteller. És a dir, els assajos es duen a terme 2 o 3 cops per setmana en els mateixos dies i amb el mateix horari. Per contra, no trobarem actuacions cada setmana a la ciutat. Finalment, el més important és el fet que el que experimenta el turista no és cap escenificació per a ell, sinó que es veu immers en una experiència autèntica. L'assaig es duria a terme amb o sense la presència de turistes de la mateixa manera.

En general, el producte de visita a un assaig inclou els següent elements:

Imatge 11: Estructura del producte visita a un assaig castellero. Font: Elaboració pròpia

A l'hora de vendre aquests productes, les colles tenen dues opcions. Poden vendre-les directament des de la seva pàgina web o poden utilitzar intermediaris com agències de viatges, empreses o entitats com la CCCC. De moment, la majoria d'iniciatives les duen a terme entitats com Turisme de Barcelona, Turisme de Tarragona o la CCCC.

Per l'èxit d'aquest producte, també s'ha de tenir en compte tres factors clau:

- **Calendari:** Les colles castelleres haurien de pactar amb les entitats o empreses intermediàries un calendari de disponibilitat. Hi ha certes dates, sobretot abans d'actuacions importants, en que el nivell de concentració necessari a l'assaig és màxim i la presència de visitants podria trencar-lo. Es tractaria doncs, d'acordar una sèrie de dies en que aquesta activitat turística no seria possible fer-la per respecte a la colla.
- **Figura del guia:** Perquè la experiència sigui satisfactòria, hi ha d'haver-hi un grup de gent a la colla disposada a fer l'acompanyament del turista. Mentre que en colles grans això és més fàcil, en colles de 6 o 7 això seria més difícil. Apart de l'acompanyament, algú ha de responsabilitzar-se del tema de reserves i planificació.
- **Nombre de participants:** Tot i que un dels públics que més assisteixen als assajos són els públics escolars, la tendència hauria de ser de limitar el nombre de persones per assaig. Com més gran la colla, més gent hi podria assistir ja que la

seva interferència a l'assaig seria inferior. Tot i així, aquest és un factor molt important ja que en els assajos es requereix de molta concentració i la irrupció de molta gent que necessités atenció alteraria aquest ambient necessari.

Sense intenció de canviar la rutina dels assajos, aquests presenten un inconvenient per al públic turístic. Aquest és l'horari en el qual es duen a terme, que normalment oscil·la entre les 20-23h. És un horari nocturn en que potser molts turistes ja estaran en els seus allotjaments. La visita a l'assaig normalment comença 1 hora abans d'aquest amb l'etapa pre-assaig (és a dir, a les 19h). Tot i aquest inconvenient, el turista sempre té l'opció de deixar-lo sempre que ho desitgi i per aquesta raó, l'inconvenient no és tant important.

L'altre punt feble és que, si no s'està informat, és difícil que un turista entri a un local d'assaig ja que no sabrà si és accessible o no. Per això, la meua proposta, seguint una mica la tendència actual, és que es donin més assajos o actuacions en solitari en llocs públics com les places. Al comptar amb 6 colles a la ciutat, només que cadascuna realitzés 1 assaig cada 6 setmanes en una plaça concreta i amb l'horari i dates pactades amb antelació, facilitaria poder promoure aquesta iniciativa turística. No caldria alterar la rutina d'assaig i el procés de la visita turística, només el lloc. Això suposaria que des de les oficines de turisme, es podrien tenir uns pamflets on s'indiquessin aquests assajos oberts i les actuacions dels caps de setmana planificades, juntament amb els dies d'assaig de les colles i on poder adquirir el producte de la visita a d'aquest.

Actualment, aquest tipus d'iniciativa està molt ben promoguda a Tarragona sota el programa de Tarragona, ciutat de Castells, que analitzarem més endavant. Des de la web de Barcelona Turisme, hi ha un apartat de castellers però és difícil trobar-lo. En aquest, surten anunciades les actuacions del juliol, agost i setembre i, en un altre apartat, s'ofereix la visita als assajos però no és pot reservar directament des del web ja que et redirigeix al web castellscat.cat i no hi ha opció de reservar cap visita a data del 7/8/2017 cap endavant.

3.2 VALLS i el MUSEU MÓN CASTELLER

La ciutat de Valls és el bressol de la tradició castellera. Ja va ser al 1801 quan l'activitat festiva del ball de valencians, on ja s'aixecaven algunes petites torres, es va convertir a Valls en una competició entre dues colles d'ideologies oposades, la "Pandilla Alta", d'idees progressistes, i la "Pandilla Baixa", d'idees conservadores, per veure qui feia les torres més altes.⁸ És aquí on neixen els castells i la rivalitat entre colles, actualment sota el nom de Colla Vella Xiquets de Valls i Colla Jove Xiquets de Valls. A causa d'aquesta rivalitat ancestral, els castells es viuen diferent en aquesta població que a la resta de Catalunya. Amb més sentiment i participació ciutadana.

Quan es va plantejar el projecte del Museu Casteller de Catalunya, no es va dubtar que s'hauria d'ubicar a Valls, on també es van produir les celebracions de la declaració com a Patrimoni Cultural Immaterial per la UNESCO.

Tot i que no sigui una població turística, és la ciutat que té més potencial de guanyar atractiu gràcies als castells ja que, juntament amb els calçots, Valls s'hi identifica com a Km0.

Valls	
Habitants (2016)	24.285 habitants (INDECAT)
Establiments turístics (IDESCAT)	2 establiments hotelers. 261 places 4 establiments de turisme rural. 21 places 3 habitatges d'ús turístic. 17 places 1 oficina de turisme
Nombre colles castelleres	Colla Vella dels Xiquets de Valls (1801) Colla Joves Xiquets de Valls (1801)

Taula 6: Introducció a la ciutat de Valls en termes d'habitants, turisme i castellers. Font: Elaboració pròpia.

⁸ Fundació Lluís Carulla (2013) Nadala 2013. Castells. Any 47.

Imatge 12: Façana del Museu Casteller de Catalunya a Valls. Font: delCamp.cat edició Alt Camp

Per analitzar el projecte del Museu Casteller de Catalunya, he consultat el Pla de Gestió i Viabilitat (PGV) i la Proposta de gestió museològica, de gestió de visites i de promoció. La lectura d'aquests documents juntament amb una entrevista en profunditat amb Jordi Bertran, gerent de Xarxa Cultura de Valls i assessor en el projecte del Museu, m'ha permès de transmetre en aquest treball diversos aspectes del museu. Entre els temes que es tracten a continuació, trobem com és el projecte museològic, a quin públic es volen dirigir i quin impacte creuen que tindrà en termes de visites i a la població de Valls.

El PGV comença amb l'anàlisi de 4 contextos que influeixen en aquest projecte: el context del mateix projecte, el context del món casteller, el context del Barri Antic de Valls i el context del turisme. Com que en l'apartat del marc teòric ja hem definit el context casteller, els esforços en aquest apartat es concentren en resumir els altres contextos, i sobretot, seguint la línia del treball, en el context turístic.

A continuació, es presenten algunes idees sobre com ha de ser el museu i els seus objectius.

CONCEPTUALITZACIÓ	OBJECTIUS
<p>Un equipament que conserva, documenta, difon i investiga el Món casteller.</p> <p>Projecta i difon una història i tradició vives i en constant evolució.</p> <p>Transmet emocions.</p> <p>Ressalta i dignifica els castells com a fet cultural, patrimonial.</p> <p>És el museu de tots els castellers de Catalunya.</p> <p>És un equipament únic a Catalunya i el món tant per la temàtica com per estar dedicat al patrimoni cultural immaterial.</p>	<p>Vol presentar i representar el fet casteller a Valls i a Catalunya, projectant-lo a tot el món.</p> <p>Ha de ser el centre de documentació i estudi del món casteller.</p> <p>Vol implicar la societat val·lenca i generar autoestima i orgull ciutadà.</p> <p>Vol ser un equipament atractor per al Barri Antic de Valls que dinamitzi la zona.</p> <p>Vol ser un atractiu per a generar flux de visitants.</p> <p>Ha de ser un projecte viable i sostenible.</p>

Taula 7: Conceptualització i objectius del Museu Casteller de Catalunya. Elaboració pròpia a partir del PGV Museu Casteller

Com ja observem en l'apartat de conceptualització i es reforça més endavant, el PGV insisteix en la idea que el Museu Casteller de Catalunya és únic i només es comparable parcialment amb altres museus com el Museu de la Vida Rural de l'Espluga de Francolí, el Museu de les Cultures del Vi de Catalunya o el Gaudí Centre de Reus.

El projecte de crear un museu de temàtica castellera neix a finals de la dècada dels 50 de mà de l'historiador i fotògraf Pere Català Roca. Al 1978 es celebra la Primera Junta del Museu Casteller de Catalunya però no és fins l'any 1997 que es comença la redacció del projecte museològic. Després de varis canvis d'ubicació del projecte, l'any 2013 s'aprova el projecte definitiu ubicat a la plaça del Blat, a Valls. L'any 2015 es du a terme l'acte d'inici de les obres, amb 34 pilars simultanis aixecats per diferents colles. Actualment, l'edifici ja està construït i es troba en el procés d'incorporar el contingut del museu.

Segons Ignasi Cristià, ideòleg de l'interior del museu, aquest "és un projecte viu" que comptarà amb vídeos vibrants i instal·lacions interactives com a principals atractius. Al tractar-se els castells d'una tradició viva i un fet immaterial, els vídeos i fotografies (més de 6.000 recopilades) són l'element central de l'equipament.

Per descriure el projecte museològic, prenem la informació de la Wikipedia (recomanació de Jordi Bertran) i el vídeo promocional publicat al Youtube sota el nom de “*Món Casteller. Museu Casteller de Catalunya - Valls. Un castell en tres actes*”⁹ i publicat per l’Ajuntament de Valls.

Primer, es destaca que és un projecte obert, que no està pensat com a temple sinó com a carrer. Aquest últim aspecte és pren literalment ja que, com veurem més endavant, el museu serveix d’unió entre dues places i col·labora a la reurbanització de la zona. També serà una experiència per a ser viscuda per a tothom, tant castellers com aquells que en desconeixen la tradició. Amb els protagonistes dels audiovisuals essent intergeneracionals, també serà fàcil que des dels més petits als més veterans es puguin sentir identificats amb algú i el seu discurs. Això es realitzarà amb un discurs atractiu, planer i entenedor recorrent a les noves tecnologies. El fil conductor del museu, dividit en 3 actes, seran el valors del lema casteller:

- **Valor:** El visitant començarà a la planta baixa amb l’experiència “Pujar un castell”. Pensat per ser un dels principals atractius del museu, és un ascensor telescòpic de vidre complementat amb un audiovisual de grans dimensions que permetrà viure la sensació d’alçada i vertigen que sent l’enganeta al pujar al castell. Un exercici de determinació on encara manquen el mètode, la tècnica i l’entrenament. Unirà la planta baixa amb la primera planta.
- **Seny i equilibri:** Formen part del segon acte i estaran situats a la primera planta. El seny mostra els límits a el valor i l’equilibri és l’ingredient imprescindible per aguantar l’estructura del castell. Són el nucli central de la proposta museològica i és on es transmetrà, a través de 5 estructures circulars en forma de pinya de castell, aspectes com la cronologia de la tradició, la geografia casteller, les colles, la música casteller, la tècnica dels castells, el món de les arquitectures humanes o els grans castells que s’han vist.

---

⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=8Q8hc9pJAhg>

- **Força:** Últim acte del castell. Es tracta d'un audiovisual immersiu on el visitant es veurà encerclat d'imatges que mostrarà la construcció d'un castell i l'explosió d'alegria i emoció quan es culmina aquest.

El projecte, amb 2.000 metres d'espai museístic dels 3.000 totals, constarà de planta baixa, entresol i primer pis i també comptarà amb una botiga, una cafeteria, la seu de la CCCC i el Centre de Documentació Casteller (CEDOCA).

La construcció d'aquest Museu també cerca dinamitzar la zona del Barri Antic, pal·liant la situació urbanística i social del barri caracteritzada per ser la zona amb densitat més baixa de població, els índexs d'immigració i envelliment més alts i una degradació notable dels habitatges. Potenciar el Barri Antic és l'eix principal del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal i el Museu Casteller, situat en ple cor d'aquest barri, pretén transformar l'entorn urbanísticament i socialment.

Imatge 13: Situació del Museu Casteller de Catalunya, al Barri Antic de Valls. Font: Naciódigital. Castells

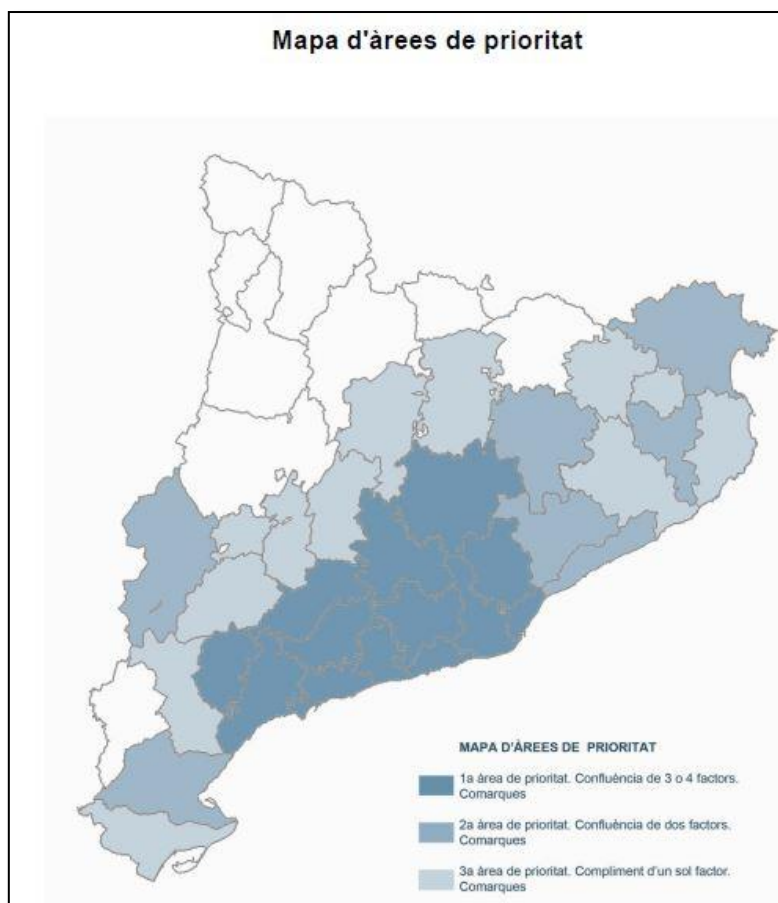
Concretament, l'edifici connecta les places del Blat i de l'Oli, ambdues amb fort caràcter casteller. La Plaça del Blat està reservada exclusivament a les actuacions on hi participen només les dues colles locals amb excepció de la celebració de les Decennals (cada 10 anys), quan totes les colles de Catalunya són convidades a fer un pilar a la plaça. Al ser la plaça on està situat l'Ajuntament, és la plaça on ja es van fer castells en els seus inicis.

La construcció del Museu, acompanyada de la promoció d'altres equipaments al barri com l'escola pública Enxaneta, l'equipament Ca Creus (Biblioteca Carles Cardó i dependències de la Regidoria de Cultura i la Xarxa de Cultura), l'escola d'idiomes a Can Segarra, l'Institut d'Estudis Vallencs i el Pius Hospital de Valls, intentaran crear aquest efecte d'atracció i dinamització de la zona. Els comerciants de la zona busquen més un efecte indirecte que directe. És a dir, dignificar la zona per afavorir el pas i el passeig de gent pels carrers i així generar més oportunitat de negoci.

En el PGV també es realitza un estudi sobre quin hauria de ser el públic objectiu i el mercat potencial de visitants al museu. S'identifiquen el públics objectius i les variables per determinar el mercat potencial d'aquests.

PÚBLICS OBJECTIUS	VARIABLES MERCAT POTENCIAL
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Visitants en general: Ja sigui a nivell particular o en grups organitzats. Atenció especial al públic vallenc. ✚ Escolar: Cal satisfer les necessitats amb oferta pedagògica atractiva i competitiva. ✚ Turistes: Estrangers i gent amb segona residència. Necessitats idiomàtiques ✚ Castellers i aficionats: Públic més exigent i amb major grau de coneixement dels continguts. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Segons distància fins a Valls: prioritat Tarragona, Reus, Vilafranca, Vendrell, Vilanova i Barcelona. A 1 hora o menys de Valls. ➤ Densitat de població: relacionat amb aspectes com els grups escolars i el nombre de visitants potencials. ➤ Destinacions turístiques: Costa Daurada, Barcelona i Costa de Barcelona / Garraf ➤ Ciutats castelleres: Totes les ciutats que tinguin colla castellera.

A través de les variables, es construeix un mapa d'àrees de prioritat on es faran més esforços per captar el públic objectiu.

Imatge 14: Mapa d'àrees de prioritats a l'hora de captar públic objectiu. Font: Pla de gestió i viabilitat del Museu Casteller de Catalunya.

A la primera zona de prioritats, hi trobem aquelles àrees geogràfiques que compleixen 3 o 4 de les variables. En aquest grup s'hi inclouen ciutats com Tarragona, Vilanova i la Geltrú o Barcelona.

Les comarques dins la segona àrea de prioritats, on es compleixen 2 de les variables, inclouen comarques com el Gironès o l'Alt Empordà al nord i el Baix Ebre al sud.

Finalment, la tercera zona de prioritats, on és compleix un sol factor, inclou sobretot les comarques a l'oest de la zona prioritària amb algunes incursions al nord i sud.

La zona nord-oest, queda descartada degut a que no compleix cap de les variables que es consideren.

Finalment, s'estableix una predicció del mercat potencial tenint en compte 3 escenaris (optimista 50% del mercat potencial; neutral 33%; i pessimista 25%).

	Escenaris		
	pessimista	neutral	optimista
General	64.509	96.763	129.018
Escolars	17.594	26.391	35.189
Turistes	5.500	8.250	11.000
Castellers	1.040	1.820	2.600
TOTAL	88.643	133.224	177.807

Imatge 15: Predicció de visitants al Museu Casteller de Catalunya segons escenaris possibles. Font: Pla de gestió i viabilitat del Museu Casteller de Catalunya.

Amb la previsió neutral de rebre 133.224 visitants, el museu esdevindria tot un referent a la zona, ja que superaria els visitants que rebien equipaments com el Museu Arqueològic de Tarragona (111.044 visitants) o el Gaudí Centre de Reus (85.375) l'any 2013.

En termes d'horaris d'obertura i les tarifes proposades en el PGV, trobem que queda definida així:

Horaris d'obertura	Tarifes
16/9 – 14/6 ❖ Dilluns-divendres: 10-14h i 16-18h ❖ Dissabtes: 10-18h ❖ Diumenges i festius: 11-14h 15/6 – 15/9 ❖ Dilluns – Diumenge i festius: 11-19h Tancat: 25/12, 26/12 i 1/01 – 6/01	General: 7€ (8-64 anys) Bonificada: 5€ (a partir 20 persones) Reduïda: 4€. Jubilats i majors 65 anys, estudiants, aturats, guia oficial de Turisme, Associació Museòlegs Catalunya, Membres ICOM, Persones discapacitades Gratuïtat: Menors 7 anys, premsa acreditada, carnet professor, amics del MCC

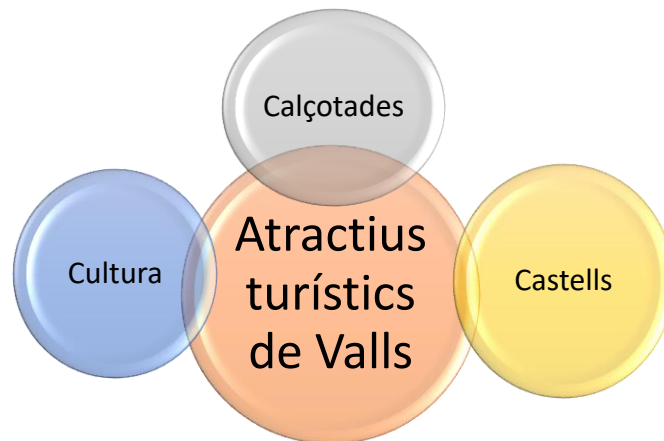
Taula 8: Horaris i Tarifes del Museu Casteller de Catalunya: Font: Pla gestió i viabilitat

Finalment, trobem 2 casos que demostren la repercussió que pot tindre aquesta tipologia de museu i els impactes que busca. Mentre que no són comparables directament degut al seu entorn i circumstàncies diferents al de Valls, aquests són els dos exemples:

- ❖ **Fàbrica Guinness de Dublín:** Aquest equipament que va servir com a fàbrica des del 1904 fins el 1988, va ser visitat per 1,6 milions de visitants l'any 2016 consolidant-se com el museu més visitat d'Irlanda. La cervesa està inclosa a la llista de Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat sota la tradició cultural cervesera de Bèlgica i, també com els castells, es tracta d'un producte efímer. Tot i que la Guinness no és belga, la cultura al voltant d'aquesta beguda també està molt instaurada a Irlanda. Un edifici en forma de pinta on es conserva el contracte per utilitzar la fàbrica durant 9.000 anys, es coneixen els 4 ingredients i maquinària original per fer la cervesa, com es transportava o les diferents campanyes de publicitat que s'han dut a terme. També disposen d'un bar panoràmic amb vistes a Dublín i un espai on s'aprèn com se serveix la cervesa. Tot i que, com hem comentat, no es pot comparar Dublín amb Valls ni la Guinness amb els castells, no deixa de ser un museu basat en un producte efímer i immaterial.

- ❖ **Museu Guggenheim Bilbao:** Amb la construcció del Museu Casteller de Catalunya es busca la dinamització del Barri Antic. Tot i que amb altres dimensions, això és el que es va aconseguir a la ciutat de Bilbao amb la construcció del Museu Guggenheim de Bilbao. Una ciutat grisa i industrial va passar a ser la ciutat dinàmica i cultural que és ara.

Pel que fa al context turístic, Valls es promociona turísticament al voltant de 3 pilars:

Imatge 16: Atractius turístics de Valls. Elaboració pròpia a partir del PGV Museu Casteller

La oferta cultural però, queda com a complement dels dos principals atractius, els calçots i els castells. Les dues tradicions es poden considerar “denominació d’origen” vallenc ja que les dues estan estretament relacionades amb el poble i així es reconegut tant a nivell català com a nivell internacional. Malgrat aquest renom, són dues activitats amb una estacionalitat molt alta que no acostumen a generar pernoctacions al poble. Les calçotades es duen a terme majoritàriament entre novembre i abril amb un punt àlgid al gener per la Festa de la Calçotada, mentre que les grans diades castelleres a Valls tenen lloc entre juny i octubre. La oferta cultural, basada en un important patrimoni històric i artístic com la Capella del Roser o l’Església de Sant Joan (essent el seu campanar el més alt de Catalunya) poden complementar aquestes dues tradicions.

La relació entre els castells i la ciutat es viu molt en la rivalitat entre les dues colles i el fet que a la zona tradicional castellera, la població està més lligada a aquesta tradició des de petits. A les places de Valls trobem alguns monuments dedicats a la tradició castellera. A la Plaça del Blat, trobem una placa que commemora la declaració com a Patrimoni Cultural Immaterial de la UNESCO (Km0), a la Plaça del Pati hi ha localitzat el Monument al Casteller, que és la primera escultura que es va esculpir dedicada a la tradició castellera i, finalment, al Passeig dels Caputxins hi ha el Monument als Xiquets de Valls, denominació que engloba les dues colles.

Des de l'Oficina de Turisme de Valls, s'aprofita la presència d'aquests monuments per a vendre la visita guiada "Valls, Km. 0 del món casteller", que transcorre per la Plaça del Blat, el Monument als Castells i els locals dels Xiquets de Valls.

Imatge 17: Conjunt d'imatges als monuments castellers de Valls. De esquerra a dreta, Monument al Casteller, Placa del Km0 casteller i Monument als Xiquets de Valls. Font: Naciódigital. Castells

Una de les plataformes a través de les quals la Colla Vella Xiquets de Valls ven el seu producte de visita a un assaig és a través de l'empresa HT-Eventos. L'estructura del producte que ofereixen segueix l'esquema presentat a l'apartat de visita a un assaig. Tot i així, en aquest cas hi ha un gran valor afegit.

El local de la Colla Vella Xiquets de Valls, disposa d'un petit museu, unes vitrines amb els trofeus guanyats, una sala per veure l'audiovisual i realitzar conferències, i a l'espai d'assaig, tenen les fotos dels castells històrics de la colla. Mentre que moltes d'aquestes coses són compartides amb altres colles, el petit museu és un gran valor afegit. A més, tenen l'avantatge que juntament amb la Colla Joves Xiquets de Valls, són les colles castelleres més antigues i han estat sempre a l'elit. El gran nombre de castellers que formen part de la colla, permet tenir un equip de persones amb una atenció més personalitzada amb el visitant.

Valls forma part de la marca turística de la Costa Daurada, amb la qual pot aconseguir generar sinergies degut a la ampla oferta de turisme cultural present a la zona. Hi trobem la Ruta del Cister, les ciutats de Tarragona o Montblanc o equipaments com el Gaudí Centre de Reus o el Museu de la Vida Rural. La gastronomia vallenca del calçot es podria complementar perfectament amb l'enoturisme, producte molt arrelat a la zona amb importants DO com la del Priorat o Tarragona.

Veient aquest context, es conclou que Valls no és una destinació turística consolidada però s'ha convertit en un sector amb molt potencial que pot ajudar a revitalitzar zones com el Barri Antic i ajudar al desenvolupament econòmic de la zona en general. La triple "C" que ofereix Valls (Calçots, Castells i Cultura), és insuficient ja que es estacional i per això s'ha de treballar amb el seu entorn per convertir Valls en el referent turístic de l'interior de la Costa Daurada. La construcció del Museu Casteller i la identificació de Valls com a "Km 0" poden ajudar en aquesta tasca ja que enforteix la relació entre la tradició i el poble al mateix temps que canvia el paisatge urbà del centre facilitant-ne el trànsit de visitants i locals.

3.3 TARRAGONA, CONCURS i CIUTAT DE CASTELLS

Tarragona és la capital del sud de Catalunya i el punt de referència del turisme cultural de la Costa Daurada. Des de l'any 2000, el conjunt arqueològic de la Tarraco romana és Patrimoni Mundial de la UNESCO. Així doncs, es tracta d'una ciutat on hi trobem tant patrimoni material com patrimoni immaterial, aquest de la mà de la tradició casteller. Apart, a les proximitats de la ciutat trobem una oferta turística d'oci i platja que envia un flux important de visitants a la ciutat tot i que sigui una part complementària de la seva estada.

Tarragona	
Habitants (2016)	131.094 habitants (IDESCAT)
Establiments turístics (IDESCAT)	7 càmpings. 8.343 places 26 establiments hotelers. 2.380 places 1 establiment turisme rural. 9 places 463 habitatges d'ús turístic. 2.547 places 3 oficines de turisme
Nombre colles castelleres	Xiquets de Tarragona (1970) (CXT) Colla Jove Xiquets de Tarragona (1979) (CJXT) Xiquets del Serrallo (1988) (XS) Colla Castellera de Sant Pere i Sant Pau (1990) (CCSPSP)

Taula 9: Introducció a la ciutat de Tarragona en termes d'habitants, turisme i castellers. Font: Elaboració pròpia.

Tarragona forma part de la Zona Tradicional Castellera. Ja des dels inicis de la tradició, a Tarragona s'hi ha vist castells i va ser, després de Valls, una de les primeres ciutats en tenir colla casteller. Actualment, la ciutat compta amb 4 colles, esdevenint així la segona ciutat amb més colles castelleres després de Barcelona (6 colles). És a Tarragona on s'hi duen a terme dues iniciatives molt importants de cara a aquest treball: Tarragona, ciutat de Castells i el Concurs de Castells.

Tal com s'ha comentat anteriorment, una de les problemàtiques a l'hora d'acostar la tradició casteller al públic turístic, és la naturalesa dispersa de la tradició i la manca de promoció. És a dir, que les actuacions castelleres es donen dins un calendari casteller que pot variar i dins un mateix cap de setmana, hi ha diverses actuacions i, per tant, és difícil de fer-ne promoció. És aquí on entra en joc la iniciativa de "Tarragona, ciutat de Castells". Analitzant-ho a fons, es pot arribar a la conclusió que aquesta és la iniciativa més potent de cara al turisme ja que inclou diverses experiències castelleres com són les actuacions, rutes guiades i visites als assajos.

Com a prova de que aquesta iniciativa va molt encarada a acostar la tradició al públic turístic, només cal llegir el primer paràgraf del dossier de premsa de presentació de la V edició de Tarragona, ciutat de Castells, que es duu a terme del 24 de juny al 24 de setembre. Aquest paràgraf diu així:

“La iniciativa Tarragona Ciutat de Castells va començar el 2013 com una activitat cultural d’interès turístic que neix amb la voluntat d’aconseguir notorietat i posicionament turístic de la nostra ciutat i, alhora, capitalitzar un dels principals recursos culturals i tradicionals de la ciutat com són els castells, representats per les quatre colles castelleres que té Tarragona.”¹⁰

La informació sobre aquesta iniciativa es pot trobar en dos formats: des de la web de Turisme Tarragona i en format pamflet¹¹. Des de la web de Turisme Tarragona, dins l’apartat de “Que fer?”, ja et surt l’opció de visitar l’apartat de “Tarragona, Ciutat de Castells”. En aquesta secció del web, hi trobem una introducció, un seguit de vídeos sobre actuacions castelleres i visites als assajos i, finalment, trobem la oferta de productes que ofereixen entorn el món casteller amb la opció de reservar directament des del web. Aquesta distribució del web és la més adient per a promocionar el fet casteller. Està disponible en 7 idiomes (català, castellà, anglès, francès, alemany, italià i rus) i tot el contingut escrit està traduït, fins i tot la introducció, que és un text molt descriptiu que reflexa com es viu un castell des de la perspectiva d’un casteller que hi participa.

L’equilibri entre el seny i la raixa

Els segons es feien eterns, estava al límit. No veia res, es trobava cobert per una desena de cossos en tensió, patint i suant com ell. Pel so de les gralles i els crits del cap de colla sabia, però que calia aguantar. Calor, molta calor. Aquell cos corpulent, però amb uns quants hiverns a sobre, patia de valent. Era el cervell el que aguantava. Segur. Damunt les seves espatlles s’aixecava un castell que havia de ser de nou pisos. No volia ni pensar en el pes que tenia a sobre. Si no fos per les dues noies que feien de crossa sota les seves aixelles, s’hagués plegat com un paper arrugat...

Els castells —la construcció de torres humanes— són originaris del Camp de Tarragona i el Penedès i provenen del ball de Valencians. A Tarragona hi ha quatre colles castelleres i, a la ciutat, es viu i es respira com mai l’ànim i l’ambient casteller. Per fer castells tothom és necessari i hi té el seu lloc, des dels més grans, als més petits. Sense cap no s’aixequen, sense valor, tampoc.

Imatge 18: Introducció de l’apartat Ciutat de Castells dins el web de Tarragona Turisme. Font: <https://www.tarragonaturisme.cat/ca/ciutat-de-castells>

¹⁰ Dossier de Premsa Presentació de la V edició Tarragona Ciutat de Castells. Turisme Tarragona

¹¹ El pamflet de la V edició Tarragona Ciutat de Castells es pot trobar als Annexes del treball

El contingut multimèdia en format de vídeos és molt adequat. Hi trobem des d'imatges de les actuacions en edicions anteriors, vídeos de com transcorren les visites guiades i els diferents productes que ofereixen i d'altres vídeos que conviden molt a participar o veure els castells.

Finalment, a la part baixa del web, hi trobem un aspecte clau, sinó el més important de tots. El visitant té l'opció de reservar les diferents alternatives que s'ofereixen des del mateix web.

Imatge 19: Productes oferts dins la iniciativa Tarragona, Ciutat de Castells. Font: <https://www.tarragonaturisme.cat/ca/ciutat-de-castells>

També des del web es pot descarregar el fulletó que s'ofereix als turistes presencialment en els punts d'informació. Aquest (inclòs en els annexes), inclou informació sobre les actuacions pròpies de la iniciativa Ciutat de Castells, les diades organitzades per les colles de la ciutat, i els altres 4 productes que es detallen a continuació:

Producte	Colla organitzadora	Dates i hores
Recorregut per la història dels castells i assaig en viu	Xiquets de Tarragona	Dimarts (20:00) Divendres (21:30) Excepte 18, 22 i 25 Agost
Descobreix com es construeixen els castells	Jove Xiquets Tarragona	Divendres (22:00) Excepte 7/7, 18/8 i 1/9
Castells experience. Casteller per un dia	Xiquets de Tarragona	Divendres (18-20h) Excepte 25/8
Escola de Castells	Jove Xiquets Tarragona	Dimecres (19-20h) Excepte 5/7 i 16, 30/8

Taula 10: Productes oferts dins la iniciativa Tarragona, ciutat de Castells. Font: Pamflet V edició Tarragona Ciutat de Castells

Els 4 productes són proposats per dues de les quatre colles: La Colla Jove Xiquets de Tarragona i els Xiquets de Tarragona. Són les dues colles de més nivell de la ciutat (castells de 9 i 10) i, per tant, les que tenen més massa social i més facilitat per oferir una atenció correcta i personalitzada al visitant. Tots els productes inclouen la visita a un assaig, on el turista pot participar o simplement observar. El format de la visita segueix l'estructura comentada a l'apartat de visites a un assaig de Barcelona, on abans de l'assaig es duen a terme una sèrie d'explicacions per posar en context la tradició castellera. A Tarragona, aquestes visites inclouen carrers i places on s'han dut a terme castells. Finalment, el producte Castells Experience, destaca per sobre els altres en la qüestió econòmica ja que està més enfocat a la introducció del turista, que participa en un taller on aprèn la tècnica de cada posició a la pinya i fins i tot pot participar de fer un pilar. En aquest producte i al d'escola de castells, hi ha d'haver un mínim de 10 inscrits perquè la sessió es porti a terme.

Finalment, en el pamflet distribuït per promocionar la iniciativa, també trobem les diades que organitzen les colles de la ciutat durant el període de Tarragona, ciutat de castells (24/6 – 24/9). És així com és més probable que el turista pugui assistir a veure una diada ja que ho sap amb antelació i ho troba publicitat en un format de tríptic molt entenedor i en 4 idiomes (català, castellà, anglès i francès). Les diades es complementen amb actuacions d'una de les colles locals quasi tots els dimecres.

Actuacions Ciutat de Castells		Diades colles locals	
Dimecres 20:00 Pla de la Seu		24/6	Diada Sant Joan
28/6	Castellers Sant Pere i Sant Pau	1/7	Diada de Sant Pere
5/7	Xiquets de Tarragona	15/7	Diada del Carme
19/7	Colla Jove Xiquets de Tarragona	23/7	Xiquets de Tarragona
26/7	Castellers Sant Pere i Sant Pau	15/8	Diada Cós del Bou
2/8	Colla Jove Xiquets de Tarragona	19/8	Diada de Sant Magí
9/8	Xiquets de Tarragona	11/9	Diada de Catalunya
6/9	Xiquets del Serrallo	17/9	Diada Santa Tecla
		23/9	Diada Santa Tecla
		24/9	Diada de la Mercè

Taula 11: Actuacions castelleres dins la iniciativa Tarragona, ciutat de Castells. Font: Pamflet V edició Tarragona Ciutat de Castells

Les claus d'aquesta iniciativa i els formats en que es presenta al turista són:

- **Temporada turística:** Tarragona, ciutat de Castells es duu a terme en una de les principals marques turístiques de Catalunya (Costa Daurada) i en plena temporada turística (24/6 – 24/9). Així, és més probable que el turista conegui i participi d'aquesta tradició.
- **Suports de promoció:** El disseny del web és molt adequat de cara a ser presentat al turista. Traduït a 7 idiomes, disposa de molt contingut multimèdia, un text molt detallat que evoca sensacions i la opció de reservar directament algun dels 4 productes que ofereixen. Però sobretot, la clau està en el format de tríptic disponible als punts d'informació turística de la ciutat. Un tríptic molt detallat on s'exposen els horaris i dates on poder gaudir de la tradició i, fins i tot, participar-hi. Traduït en 4 idiomes, és un format més accessible al públic turístic.
- **Dates i hores concrets:** Durant la temporada turística, aquesta iniciativa permet que, excepte algunes dates concretes, el turista pugui veure castells cada dimecres a la mateixa hora i al mateix lloc, i que els dimarts i divendres pugui veure un assaig al mateix temps que li expliquen la tradició i li donen pautes perquè l'entengui millor. Al formar part de la Zona Tradicional Castellera, les grans actuacions també coincideixen en aquestes dates i surten ben indicades al pamflet.

Cada cop la imatge castellera té una projecció internacional més important i passa de icona nacional a reclam turístic. Sempre s'han dut a terme actuacions destinades al públic turístic, però actualment, cada cop en són més. Alguns exemples són l'actuació que fa cada any la Colla Vella Xiquets de Valls a l'Hotel Calypso, el Nens del Vendrell fan una actuació setmanal durant l'estiu a l'Hotel Le Meridien Ra, o els Castellers de les Roquetes, que fan un taller els dijous a un càmping de Vilanova en diferents idiomes. Els castells són espectaculars de veure per part dels turistes que els veuen per primera vegada i apostar per fer alguna actuació o taller allà on s'allotgen, proporciona una gran eina de promoció del món casteller i una font d'ingressos que ajuda a les colles.¹²

---

¹² <http://revistacastells.cat/2017/08/reclam-turistic-i-icona-nacional/>

Les actuacions castelleres són segurament el moment en que el turista podria gaudir més. Tot i que en la gran majoria dels casos, el turista assisteix com a públic a les actuacions sense tenir el rerefons de la tradició ni les explicacions tècniques sobre les construccions que veurà, la imatge que perceben és molt impactant. Per això, tot i que la visita als assajos siguin el millor producte per vendre al turista, les actuacions a plaça també són importants ja que és en aquests moments quan es veuen els castells més grans.

Com s'ha comentat anteriorment, una de les problemàtiques, és el temps de les actuacions. La duració d'una diada depèn del format establert per l'organització i el nombre de colles que hi participen. Al setembre del 2016, es va publicar un reportatge¹³ a la revista electrònica Revista Castells on s'analitzava la durada i el format de les principals actuacions de l'estiu d'aquell any. De les 26 diades, 2 van tenir una durada de menys d'una hora, 10 van durar entre 1-2 hores, 11 entre 2-3 hores i 3 una durada superior a 3 hores. Mentre que les actuacions en solitari o de dues colles poden estar 1 hora o menys, les actuacions de 3 o més colles estan majoritàriament entre 1 i 3. Per tal que l'assistència de públic sigui major i aquest es quedi fins al final de la diada, s'han començat a establir una sèrie de protocols d'organització. Aquí donarem un cop d'ull a un protocol que cada cop es va estenent més i que es va aprovar l'any 2015, conegut com el sistema de rondes a la tarragonina. Aquest protocol s'instaura en primera instància a les diades castelleres a la ciutat de Tarragona. L'objectiu d'aquest protocol queda definit així:

*"Aquest sistema busca que hi hagi el menys temps possible entre castell i castell i evita generar dubtes entre el públic sobre quina serà la següent colla en actuar, en definitiva, defineix i estructura l'ordre."*¹⁴

Una diada que duri entre 1 i 2 hores pot ser viable de cara al públic no casteller. El més important és suprimir o reduir els temps morts que es donen entre castell i castell, en que no se'n veu cap.

---

¹³ <http://revistacastells.cat/2016/09/castells-per-a-les-colles-o-per-al-public/>

¹⁴ http://www.cccc.cat/data/files/contentsPdf/8240_protocol.pdf

És per això que s'estableix la següent dinàmica:

“Cada colla intervé per torn rotatiu, decidit prèviament per sorteig. La diada consta de tres rondes; la colla que no completi les tres construccions pot disposar de fins a dues tandes més, mantenint sempre l'ordre sortejat.”

Finalment, un cop decidit que hi ha un ordre establert d'actuació per part de les colles, que ja facilita la pèrdua de temps per saber quina es la següent a intervenir, es procedeix a descriure com s'ha de fer, posant èmfasis en la puntualitat al començar l'actuació:

“La colla encarregada d'obrir diada caldrà que comenci a muntar la pinya de tal manera que a l'hora en punt se sentin les gralles del castell. A partir d'aquell moment, la següent colla a actuar ha de tenir la pinya muntada (sense tancar) mentre s'executa l'anterior, estant els components de la pinya en la seva posició. En aquest sentit, i seguint amb la dinàmica ja encetada fa anys d'agilitzar les diades, caldrà que el segon del castell comenci a pujar, tot just finalitzi el toc de castell anterior.”

Si es segueixen aquestes pautes, s'aconsegueix que en tot moment s'estigui duent a terme un castell i, per tant, l'espectacle sigui continu i més entretingut.

Un altre forma d'actuació que és bona de cara al públic no casteller és el sistema a l'antiga. Aquest s'utilitza per la Diada de Sant Jordi de Tarragona (entre d'altres diades), i es donen 45 minuts perquè les colles facin les 3 rondes.

Per parlar d'un altre sistema utilitzat quan s'agrupen més de 5 colles, passem a analitzar l'actuació per excel·lència del món casteller, el Concurs de Castells. A l'inici de la tardor dels anys parells, es reuneixen durant 3 jornades a la Tarraco Arena Plaça i a la plaça del Castell a Torredembarra les millors colles de Catalunya. És l'única diada en que els castells reben una puntuació segons la seva dificultat i es crea així una atmosfera més competitiva. L'any 2016, entre les jornades de Torredembarra (25 setembre) i les de Tarragona (1 i 2 octubre), van actuar les millors 45 colles que van acceptar la invitació al certamen. En la 26ena edició del Concurs de Castells de Tarragona les colles es van repartir de la següent manera:

Lloc d'actuació	Colles participants
Torredembarra (25/9)	Grup G: Colles classificades del lloc 30 – 33 Grup H: Colles classificades del lloc 34 – 37 Grup I: Colles classificades del lloc 38 – 42
Tarraco Arena Plaça (1/10)*¹⁵	Grup D: Colles classificades del lloc 12 – 15 Grup E: Colles classificades del lloc 16 – 23 Grup F: Colles classificades del lloc 24 – 29
Tarraco Arena Plaça (2/10)	Grup A: 4 millors colles classificades Grup B: Colles classificades del lloc 5 - 8 Grup C: Colles classificades del lloc 9 – 12

Taula 12: Colles participants al XXVI Concurs de Castells de Tarragona. Font: Normes bàsiques 2016 Concurs de Castells

La classificació per determinar les colles participants en el concurs es determina pel Rànquing Estrella Concurs, un índex classificatori que té en compte les tres construccions més bones de les cinc millors diades realitzades per cada colla des del setembre de l'any anterior a l'agost de l'any del concurs. Aquestes construccions reben els punts conforme la taula de puntuacions del Concurs de Castells ¹⁶; la seva suma en determina la classificació final.

A l'hora d'actuar, es porta a terme el sistema de rondes conjuntes. L'actuació consta de 5 rondes, on només es comptabilitzen els 3 millors castells de cada colla. Cada ronda comença amb les colles que tinguin planificat fer un castell inferior a un castell determinat, que realitzen els castells al mateix temps. Aleshores, les colles que volen fer un castell superior al determinat, actuen en solitari segons un ordre pactat. Al finalitzar aquestes actuacions en solitari, comença la segona ronda i així successivament.

Castells determinats per a ronda conjunta del Concurs de Castells de Tarragona 2016	
Torredembarra (25/9)	Castells inferiors al 7d7: Ronda conjunta Castells superiors al 7d7: Actuació solitari
Tarraco Arena Plaça (1/10)	Castells inferiors al 3d8: Ronda conjunta Castells superiors al 3d8: Actuació solitari
Tarraco Arena Plaça (2/10)	Castells inferiors al 4d9f: Ronda conjunta Castells superiors al 4d9f: Actuació solitari

Taula 13: Castells que determinen ronda conjunta al Concurs de Castells. Font: Normes bàsiques 2016 Concurs de Castells

Aquest sistema permet agilitzar les diades que compten amb moltes colles ja que si totes actuessin en solitari, no seria viable. Cadascuna disposa del seu espai delimitat, tal com es mostra a la següent imatge:

¹⁵ A l'actuació del 1/10 a la Tarraco Arena Plaça, hi van actuar tres colles més de les previstes (posicions 30-33) i a Torredembarra (25/9) van actuar-hi les classificades del 33-45.

¹⁶ Annexes

Imatge 20: Distribució de les colles el dia 2/10 del Concurs de Castells de Tarragona. Font: Diari Més Digital

Amb el context actual d'expansió del nombre de colles i l'impacte mediàtic que generen, es podria plantejar canviar la localització de la Tarraco Arena Plaça o augmentar el nombre de colles que hi participen.

Segons el meu punt de vista i el de les persones entrevistades, tant la localització com el nombre de colles ja és el correcte i no s'hauria de canviar almenys a curt i mitjà termini.

- **Localització:** Tot i que només uns 7.000 espectadors puguin gaudir d'aquest espectacle a la Tarraco Arena Plaça i que les entrades s'esgotin en menys d'una hora, aquesta localització ofereix molts avantatges. En primer lloc, en cas de pluja, la cúpula retràctil permet que l'acte es pugui dur a terme independentment de la meteorologia. Són molts els castellers que vénen amb autobusos a Tarragona per actuar i, si s'anul·lés el Concurs per pluja, seria un gran mal de cap reorganitzar el Concurs. A més, les característiques de l'edifici permeten que des de qualsevol punt de les graderies es tingui una visibilitat òptima de tots els castells que s'hi duen a terme i donen una imatge de proximitat entre castellers i públic. Des del 1980 i cada dos anys, el Concurs es du a terme a la Tarraco Arena, esdevenint aquest ja un símbol del món casteller.

- **Nombre de colles:** Entre la jornada de Torredembarra i les dues de Tarragona, un total de 45 colles van actuar a l'edició del 26è Concurs de Castells de Tarragona. En un context en que en els darrers 5 anys han aparegut 30 colles noves, es podria platejar d'augmentar-ne el nombre. Però de moment, hi ha varies raons per no fer-ho. I es que l'essència del Concurs consisteix en veure grans castells i, la última colla classificada a la jornada de Torredembarra no va aconseguir descarregar-ne cap, fet que en qüestiona el nivell. En aquesta mateixa jornada es van veure castells de 7 i un 4d8. Fer una altra diada amb castells de 6 no seria convenient ja que el nivell per un certament tant important seria baix. A més, mantenir el nombre de 45 colles serviria com a incentiu per tal de poder-se classificar i així assistir al Concurs.

Imatge 21: Ronda conjunta al Concurs de Castells 2016. Font: Flickr Tarraco Arena Plaça

Durant el cap de setmana en que es celebra l'esdeveniment per excel·lència del món casteller, l'impacte turístic a la ciutat de Tarragona és important ja que molta gent hi pernocta la nit de dissabte a diumenge per poder assistir a les dues jornades. Són molts castellers els que van a Tarragona i també consumeixen als restaurants o hi realitzen activitats d'oci. Però més que l'impacte turístic, el més important per al món casteller és el gran impacte mediàtic que genera el Concurs. A nivell nacional, les televisions TAC12 i La Xarxa van oferir directes de les jornades obtenint audiències de 750.000 espectadors el diumenge i 480.000 el dissabte. També va haver-hi un *streaming* per internet i retransmissions en directe per part de mitjans radiofònics. Però el més destacat va ser la presència de 380 professionals de 120 mitjans diferents i diversos països com Austràlia, Anglaterra, França, Japó, Xina o Alemanya entre d'altres. ¹⁷

La cirereta del pastís la va posar la retransmissió que va fer RED BULL TV de la jornada del diumenge. La primera que es va fer en anglès amb la narració de 2 periodistes castellers que van oferir unes explicacions molt didàctiques pels més profans a la tradició. El vídeo del 3d10fm dels Castellers de Vilafranca¹⁸ ha esdevingut el més vist d'aquest mitjà amb més de 100 milions de visualitzacions i superant altres vídeos com el salt de Felix Baumgartner des de l'estratosfera. El vídeo es va publicar al Facebook i, actualment ha sigut visualitzat 110 milions de vegades, compartit 1,5 milions de cops i generat més de 44.000 comentaris. Tot un èxit de promoció del fet casteller a nivell mundial.

Finalment, cal destacar que el 7 d'abril de 2017, els responsables d'organitzar el Concurs de Castells de Tarragona van ser convidats a Milà (Itàlia), per dur a terme una conferència que tractava sobre com posar valor al patrimoni immaterial, essent el Concurs un exemple a seguir en aquest aspecte.

---

¹⁷ <http://delcamp.cat/diariacasteller/noticia/1412/desenes-de-mitjans-internacionals-presents-al-concurs>

¹⁸ <https://www.facebook.com/RedBullTV/videos/1801904623419626/>

4. PROPOSTES DE MILLORA

Un cop analitzades les iniciatives existents, cal destacar que hi ha molt futur potencial en l'àmbit turístic de la tradició castellera. Constatant que Tarragona, Ciutat de Castells és un exemple a seguir, i els grans beneficis que poden aconseguir les ciutats de Barcelona i Valls si es treballa bé, em veig en disposició de proposar 4 accions a través de les quals la situació podria millorar.

- **WEB**

- Creació d'un nou web o millora de l'actual de la marca Castells més enfocada al turisme.
- **Idiomes:** 4 idiomes mínim (CAT, ESP, ENG, FR).
- **Disseny:** Prenent com a referència l'apartat de Ciutat de Castells de la web de Tarragona Turisme, la web hauria de tenir molt contingut multimèdia des de la pàgina d'inici.
- **Calendari actuacions:** En el nou format de la pàgina, hauria d'haver-hi un calendari (agenda) amb les actuacions i no redirigir-ho a la web de la CCCC. Mentre aquesta ja es molt útil, està molt encarada al públic casteller. S'hauria de fer un calendari més senzill i visible de cara al turista i potser complementar-ho amb un mapa localitzant les actuacions de cada dia i l'horari previst.
- **Opció de reserva:** Tot i que l'actual web de Castells ja ofereix reservar visites a assajos, en temporada d'estiu aquesta proposta queda obsoleta ja que no se n'ofereix cap. Així, es tractaria de veure si més colles estarien disposades a unir-se a aquesta iniciativa, tot establint uns estàndards de qualitat. És important que des del mateix web es pugui reservar directament el producte.

- **INFORMACIÓ I TURISME FORMAT FOLLETÓ**

- També seria interessant fer arribar informació sobre les actuacions i productes turístics castellers als punts d'informació turístics i als establiments d'allotjament.
- **Format:** A part de l'existència del web, seria interessant fer un tríptic sobre els castells. Com que la informació sobre actuacions i assajos pot variar, la solució estaria en incorporar un codi QR al format físic que redirigís al visitant cap al web, on tindria el calendari actualitzat i podria adquirir els productes. Apart del codi, es podria complementar amb explicacions bàsiques sobre els castells i indicar les opcions que es tenen per gaudir-ne: veure una diada, visitar el futur museu casteller, assistir a un assaig o fer un recorregut guiat per Valls, Tarragona o Barcelona amb la temàtica castellera.
- **Coneixement:** És important que els professionals que treballen en els llocs de rebuda dels turistes tinguin coneixement de l'oferta turística castellera. Que sàpiguen de l'existència del web per poder conduir al turista cap a gaudir de la tradició, i que els puguin indicar on i quan en poden veure.

- **PRODUCTE**

- **Web:** Dins el web que acabem de mencionar, s'haurien d'oferir altres productes apart de les visites als assajos. La venda d'entrades al futur Museu Casteller o complementar els assajos amb visites guiades per les tres ciutats citades al treball.
- **Barcelona:** Des de les institucions turístiques de la ciutat, es podria emprendre una iniciativa similar a la de Tarragona, Ciutat de Castells. Amb 6 colles a la capital, seria fàcil pactar una actuació o assaig obert cada setmana per part d'una de les colles en una plaça cèntrica o un indret de la ciutat concret on hi hagi més turisme. Com que a l'estiu, moltes colles barcelonines fan vacances, es podria tirar endavant aquesta iniciativa de cara als mesos de maig-juny o octubre-novembre.

- **AGÈNCIES DE VIATGE**

- Sobretot des del Museu Casteller, però també des de la CCCC, estaria bé contactar amb agències de viatge de turisme cultural que treballin amb grups reduïts per tal de poder oferir als seus clients una experiència tant única com la castellera. És important tractar el tema de la quantitat de gent que podrien formar els grups ja que, tal com hem vist, aquest és un factor clau a l'hora d'oferir un producte de qualitat, però sobretot no alterar la rutina i tradició castellera.

És cert que aquestes iniciatives s'haurien de dur a terme si es veu que hi ha una certa demanda existent i potencial. Però aquesta demanda no vindrà si no es coneix l'existència de l'oferta. Per tant, en comptes d'esperar a tenir una demanda suficient, començaria per dur a terme aquestes tres iniciatives. Potser així s'aconseguiria generar més interès i, per tant, més demanda.

5. CONCLUSIONS

Finalitzada la recerca i els estudis plantejats, s'arriba a una sèrie de conclusions.

La primera és que s'ha aconseguit l'objectiu principal de treball, que era *“analitzar les iniciatives que es duen a terme per acostar un patrimoni immaterial, en aquest cas la tradició casteller, al públic turístic”*. El cos del treball aprofundeix en les iniciatives que hi ha actualment al mateix temps que en proposa millores.

En el marc teòric, i també seguint la línia marcada pels objectius, s'ha aconseguit contextualitzar les dos bases teòriques del treball, el concepte de patrimoni immaterial i la tradició casteller.

Pel que fa al patrimoni immaterial, he seguit l'evolució del concepte des de que apareix embrionàriament fins al punt culminant, amb l'aprovació de la Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial, l'any 2003. Hem vist la definició, els diferents àmbits en que es classifiquen donant exemples de cadascun d'ells i hem comprovat que, contràriament a la Llista de Patrimoni Mundial, on hi ha una gran majoria d'elements de la zona d'Europa i Amèrica del Nord, la Llista de Patrimoni Cultural Immaterial està més repartida i és la zona d'Àsia la que pren el protagonisme.

El món casteller està en plena etapa d'or. En el treball s'ha descrit tot el que envolta la tradició de manera entenedora per tal que el lector es sentís més familiaritzat amb el contingut del cos del treball. Així doncs, es corrobora que els castells ja no es donen només a la Zona Tradicional, sinó que ja es poden gaudir a gran part del territori català i que el nivell de les construccions també va a l'alça. A més a més es veuen les diferents accions que ha comportat la declaració com a Patrimoni Cultural Immaterial de la UNESCO l'any 2011 i que, aquest fet, ha ajudat a que la tradició es trobi en el seu millor estat de salut, sense cap perill de ser perduda.

I es que, si abans de la declaració ja hi havia alguna iniciativa per acostar el món casteller al turista, és a partir del 2011 quan aquestes prenen més força.

Des de la perspectiva de producte turístic, la iniciativa que actualment té més força, al estar més ben plantejada, és la de Tarragona, Ciutat de Castells. Només partint de la base que es duu a terme durant la temporada turística a la destinació de la Costa Daurada, i en una ciutat com Tarragona, capital de província amb un llegat romà declarat per la UNESCO, ja té molt guanyat. Però la clau de l'èxit la trobem en poder oferir una actuació setmanal al turista, la opció de visitar assajos castellers i un format promocional molt adaptat al públic turístic.

Barcelona, capital turística per excel·lència de Catalunya i la ciutat amb més colles castelleres, és la ciutat amb més potencial. Mentre que ja hi ha l'opció de visitar els assajos de 3 de les seves colles, encara hi ha camí per recórrer i l'oferta d'una experiència tant autèntica com l'assistència a una diada castellera o a un assaig podria ajudar a potenciar l'atractiu cultural de la ciutat. És aquí, a Barcelona, on es parla més de massificació turística on es recalca que, per tenir èxit, totes les iniciatives turístiques encarades al món casteller han de destinar-se a grups reduïts de persones per no alterar la rutina castellera i oferir un producte de molta qualitat.

Per acabar, no podia faltar la joia de la corona, el Km0 casteller, Valls. És la ciutat menys turística i la que més es pot beneficiar de la seva vinculació amb els castells ja que, amb l'obertura del Museu Casteller de Catalunya, pot aconseguir situar-se en el mapa turístic. Aquest museu, únic en la seva temàtica, desperta molt bones expectatives i promet ser un equipament de visita indispensable ja sigui pels castellers, els vallencs, els profans a la tradició o els turistes. Tot i que, per si sols, els castells són tot un espectacle, la clau perquè el turista tingui la millor experiència possible és que entengui tot el que hi ha darrere de cada castell. La tècnica, els valors castellers, tot l'ambient que envolta les colles castelleres i tot el que transmet una tradició com aquesta, tant vinculada amb el territori i cultura catalana.

6. BIBLIOGRAFIA

- Agència Catalana de Turisme (2016). Dossier de Premsa 2016. Recuperat de: <http://act.gencat.cat/wp-content/uploads/2016/03/DOSSIER-DE-PREMSA-2016.pdf>
- Ajuntament de Valls (25 juliol 2014). Museu Casteller de Catalunya. Pla de gestió i viabilitat. Valls: Quaderna
- Barcelona Turisme (s.d). Agenda. Festes Populars. Castellars. Recuperat de: <http://www.barcelonaturisme.com/wv3/ca/agenda/7766/castellers.html?&noembre=&categoria=25&fechaInicio=&fechaFinal=>
- Baròmetre Casteller (s.d). Evolució del nombre de colles. Recuperat de: <http://barometrecasteller.blogspot.com.es/2014/01/evolucion-principales-places-de-9-1994.html>
- Calderón Rivera, Sergio Roberto (8 maig 2009). Estudios del turismo. Conceptos de patrimonio, atractivo turístico y recurso turístico. Recuperat de: <http://estudiosdelturismo.blogspot.com.es/2009/05/conceptos-de-patrimonio-atractivo.html>
- Centre UNESCO de Catalunya .(2010). Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial. Recuperat de: <http://www.unescocat.org/fitxer/1605/CONVENCIO%20PATRIMONI%20IMMATERIAL.pdf>
- Concurs de Castells (s.d). El concurs. Recuperat de: <http://www.concursdecastells.cat/el-concurs-cdc>
- Coordinadora Colles Castelleres de Catalunya (s.d). Recuperat de: <http://www.cccc.cat/>
- Coordinadora Colles Castelleres de Catalunya. (2017). Memòria d'activitat Abril 2016 / Març 2017. Recuperat de: <http://www.cccc.cat/data/files/pdf/MEMORIA%20TOTAL%202016.pdf>
- Departament d'Empresa i Coneixement (2017). Marques turístiques de Catalunya. Recuperat de: <http://empresa.gencat.cat/ca/trib ambits actuacio/emo turismo/emo informacio promocio/Marques-turistiques/>

- HT-Eventos (2016). Colla Vella Xiquets de Valls. Recuperat de: <http://www.ht-eventos.com/index.php/colla-vella-dels-xiquets-de-valls/>
- Institut d'Estadística de Catalunya (2017). El municipi en xifres. Recuperat de: <https://www.idescat.cat/emex/>
- INTERGOVERNMENTAL COMMITTEE FOR THE SAFEGUARDING OF THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE. (2010). NOMINATION FILE NO. 00364 FOR INSCRIPTION ON THE REPRESENTATIVE LIST OF THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE IN 2010. UNESCO. Recuperat de: <https://ich.unesco.org/en/RL/human-towers-00364>
- Nordest, Museum and Exhibit Services S.L (30 juliol 2014). Museu Casteller de Catalunya. Proposta de gestió museològica, de gestió de visites i de promoció.
- Organización Mundial del Turismo (2013). Turismo y patrimonio cultural inmaterial. OMT. Madrid.
- Patronat Municipal de Turisme de Tarragona (s.d). Tarragona, ciutat de castells. Recuperat de: <https://www.tarragonaturisme.cat/ca/tarragona-ciutat-de-castells>
- Revista Castells (2013). Recuperat de: <http://revistacastells.cat/>
- *El Mensajero del Patrimonio Inmaterial* (2006-2008). Recuperat de: <https://ich.unesco.org/es/mensajero>
- Tarragona Turisme (s.d). Tarragona, Ciutat de Castells. Recuperat de: <https://www.tarragonaturisme.cat/ca/tarragona-ciutat-de-castells>
- UNESCO. (2003). Los ámbitos del patrimonio inmaterial. Recuperat de: <https://ich.unesco.org/doc/src/01857-ES.pdf>
- UNESCO (s.d.) Patrimonio cultural inmaterial. La elaboración de una Convención. Recuperat de: <https://ich.unesco.org/es/la-elaboracion-de-una-convencion-00004>

7. ANNEXES

7.1 PAMFLET PROPAGANDÍSTIC TARRAGONA CIUTAT DE CASTELLS

V edició

TARRAGONA
CIUTAT DE CASTELLS

TARRAGONA
CIUTAT DE CASTELLS

Del 24 de juny al 24 de setembre de 2017
Del 24 de junio al 24 de septiembre de 2017
Du 24 juin au 24 septembre 2017
From 24 June to 24 September 2017

Tarragona Turisme

AJUNTAMENT DE TARRAGONA

www.tarragonaturisme.cat

V edició

TARRAGONA Ciutat de Castells
Ville de Castells / City of Castells

■ ¿Quieres ver o vivir los castells?
Te invitamos a vivir los castells, a conocer este mundo desde dentro. Formarás parte de las colles castelleres y aprenderás a hacer castells.

■ Vous voulez découvrir ou vivre les castells en personne ?
Nous vous convions à découvrir les castells, à les connaître de l'intérieur, de près. Vous ferez partie de groupes ou colles castelleres et apprendrez à construire des castells.

■ Would you like to watch a human tower being built, or even experience being in one?
We'd like to invite you to come and watch the human towers, to experience this world from within. You'll join one of the human tower groups, or colles castelleres, and learn how to build a human tower, or castell.

■ ACTUACIONS ■ ACTUACIONES
■ SPECTACLES ■ ACTIVITATIES

Dimarts / Miércoles / Mercredi / Wednesday

- Els dimarts a les 20 h, davant la Catedral de Tarragona, podem veure castells.
- Los miércoles a las 20 h, delante de la Catedral de Tarragona, podemos ver castells.
- Des castells se tiennent tous les mercredis devant la cathédrale de Tarragona, à 20 h.
- You can see human towers being built on Wednesdays at 8.00 pm in front of the Tarragona cathedral.

28/06: Castellers de Sant Pere i Sant Pau, Pl. de les Cols (Pl. Santiago Rusiñol)

05/07: Xiquets de Tarragona, Pl. de les Cols (Pl. Santiago Rusiñol)

19/07: Colla Jove Xiquets de Tarragona, Pla de la Seu

26/07: Castellers de Sant Pere i Sant Pau, Pl. de les Cols (Pl. Santiago Rusiñol)

02/08: Colla Jove Xiquets de Tarragona, Pla de la Seu

09/08: Xiquets de Tarragona, Pl. de les Cols (Pl. Santiago Rusiñol)

06/09: Xiquets del Serrallo, Pla de la Seu

:: GRATUIT :: GRATIS ::
:: GRATUIT :: FREE ::

Foto: dels castells: Rafael López-Hornó i Mikel R.Granell
Edició: Burxas Municipals de Turisme de Tarragona
Disseny gràfic: Feeling Comunicació, S.L.
Traduccions: Business to Business Translation Services, S.L.U.
Impressió: S&S&A Indústria Gràfica S.L.
Dipòsit Legal: T-023/2017

V edició

- DIADES CASTELLERES
- JORNADAS CASTELLERAS
- JOURNÉES DE CASTELLS
- HUMAN TOWER DAYS

Del Del Du From 24/04 al al auto 24/09

Recepte: 18, 22 i 25/08, Xiquets de Tarragona, 7/07, 18/08 i 1/09, Jove Xiquets de Tarragona
 Escriptura: 18, 22 i 25/08, Xiquets de Tarragona, 7/07, 18/08 i 1/09, Jove Xiquets de Tarragona
 Escriptura: 18, 22 i 25/08, Xiquets de Tarragona, 7/07, 18/08 i 1/09, Jove Xiquets de Tarragona
 Escriptura: 18, 22 i 25/08, Xiquets de Tarragona, 7/07, 18/08 i 1/09, Jove Xiquets de Tarragona

- Dimarts • Martes • Mardi • Tuesday: 20.00 h.
- Divendres • Viernes • Vendredis • Friday: 21.30 h.

RECORREUT PER LA HISTÒRIA DELS CASTELLS (30 min) I ASSAIG EN VÍDEU. T'apliquem tots els secrets dels Xiquets de Tarragona, la colla castellanera amb més història de Tarragona. Descobriràs què són els castells i quines han estat les etapes més importants des dels inicis del fet casteller. Endreix-t'hi en aquest món sorprenent, emocionant i valent un assaig des d'un espai exclusiu. I al acabaràs, participa-hi Local dels Xiquets de Tarragona.
 Preu: 4€ (Gratuït per als menors de 4 anys)

RECORRIDO POR LA HISTORIA DE LOS CASTELLS (30 min) Y ENSAYO EN VÍDEO. Te aplicamos todos los secretos de los Xiquets de Tarragona, la colla castellanera con más historia de Tarragona. Descubrirás por los castells y cuáles han sido los hitos más importantes desde sus inicios. Adéntrate en este mundo sorprendente, emocionante y valiente un ensayo desde un espacio exclusivo. Al acabarás, participa-hi Local de los Xiquets de Tarragona.
 Preu: 4€ (Gratuït para los menores de 4 años)

DÉCOUVREZ COMMENT SE CRÉENT LES CASTELLS (30 minutes) ET RÉPÉTITION EN DIRECT. Nous vous expliquons tous les secrets des Xiquets de Tarragona, le groupe ou colla castellanera la plus ancienne de Tarragona. Découvrez ce que sont les castells et quelles ont été les grandes dates de leur histoire depuis les origines de cette tradition. Submergez-vous dans ce univers surprenant et étonnant en assistant à un répétition dans un endroit exclusif... et essayez-y participer! Local des Xiquets de Tarragona.
 Tarif: 4€ par personne (gratuit pour les moins de 4 ans)

BRIEF HISTORY OF HUMAN TOWERS (30 minutes) AND LIVE PRACTISE SESSION. We'll explain all of the secrets of the human castle group Xiquets de Tarragona, Tarragona's oldest human castle group. Discover what human castles are and the most important milestones since the outset of human castle building. Enter this amazing world and witness a thrilling practice session in a very special setting. And, if you're feeling very adventurous, you can even join in! Local des Xiquets de Tarragona building.
 Price: €4 (Free of charge for kids under 4)

DE PAGAMENT DE PAGO PAYANT PAID

- Divendres • Viernes • Vendredis • Friday: 22.00 h.

DESCOBRIR COM ES CONSTRUÏEN LES CASTELLS. Conèix els dos d'una l'essència d'una colla castellanera. Descobriràs què són els castells, quines són les etapes més importants de la seva història. Gaudiràs d'aprendre i valorar el treball d'assaig per generar aquestes meravelloses construccions. Endreix-t'hi en aquest món sorprenent i emocionant valent un assaig des d'un espai exclusiu. I al acabaràs, participa-hi Local de la Jove Xiquets de Tarragona.
 Preu: 4€ (Gratuït per als menors de 4 anys)

DESCUBRE CÓN SE CONSTRUYEN LOS CASTELLS. Conoceles desde la esencia de una colla castellanera. Descubre qué son los castells, cuáles son sus etapas y la importancia de sus valores. Disfruta aprendiendo y valorando el trabajo de ensayo para generar estas maravillosas construcciones. Adéntrate en este mundo sorprendente y emocionante usando un ensayo y, si te atreves, participa en el Local de la Jove Xiquets de Tarragona.
 Preu: 4€ (Gratuït para los menores de 4 años)

DÉCOUVREZ COMMENT SE CRÉENT LES CASTELLS. Découvrez comment se créent les castells. Vivez de l'intérieur l'essence d'un groupe casteller. Sachez en plus sur les castells, leurs racines et l'importance de leurs valeurs. Découvrez-vous en assistant et en assistant à une séance de répétition de ces merveilleuses constructions. Découvrez cet univers surprenant et étonnant en assistant à un travail... et essayez-y participer! Local des Xiquets de Tarragona.
 Tarif: 4€ par personne (gratuit pour les moins de 4 ans)

LEARN HOW HUMAN TOWERS ARE BUILT. Discover the essence of a human castle group from an insider's point of view. Learn what human castles are, where they come from and the importance of their principles. Have fun learning, while you experience the practice session where these marvelous constructions are made. Step into the surprising and exciting world and watch a live practice session. If you're feeling brave enough, you can join in! Local des Xiquets de Tarragona building.
 Price: €4 (Free of charge for kids under 4)

Informació i venda: oficines de turisme | www.tarragonaturisme.cat
 Información y venta: oficinas de turismo y www.tarragonaturisme.cat
 Information et vente: offices de tourisme et sur www.tarragonaturisme.cat
 Information and sales: tourist offices and www.tarragonaturisme.cat

GRATUÏT :: GRATIS ::
 GRATUIT :: FREE ::

V edició

COLLA XIQUETS DE TARRAGONA

CASTELLS EXPERIENCE. Castellar per un dia
 Then prepare a taller fet a mida on aprendràs i practicaràs la tècnica de tota la posició d'un castell. Després t'hi farà i t'ensenyarem a fer pilota, a fer de croassa, a pujar a un castell o a fer un pilar! T'oferim la possibilitat de descobrir l'essència castellanera i els seus valors perquè vivis una experiència excitant i única de la mà d'una de les collas amb més història del món casteller.

CASTELLS EXPERIENCE. Castellar per un día
 Te hemos preparado un taller hecho a medida donde aprenderás y practicarás la técnica de todas las posiciones de un castell. Después te hará y te enseñaremos a hacer pilota, a hacer croassa, a subir a un castell o a hacer un pilar! Te ofrecemos la posibilidad de descubrir la esencia castellanera y sus valores para que vivas una experiencia excitante y única de la mano de una de las collas con más historia del mundo casteller.

CASTELLS EXPERIENCE. Soyez casteller le temps d'une journée.
 Nous vous avons préparé un atelier sur mesure grâce auquel vous apprendrez et pratiquerez la technique de toutes les positions d'un castell. Ensuite, vous, la faire (croassa) et nous vous apprendrons à faire pilota, croassa, à monter un castell et à faire un pilier. Nous vous offrons la possibilité de découvrir l'essence des castells et leurs valeurs en vivant une expérience excitante et unique au sein de l'un des groupes les plus anciens de l'univers des castells.

HUMAN TOWER EXPERIENCE. Be a casteller for a day
 We've designed a custom workshop just for you, where you can learn and practice the techniques of all the different positions of a human tower. Then your fun (summer) and we'll teach you to make a pilota, the croassa, to climb the tower and even how to make a pillar! Find out what it's really like to be in a human castle group and learn the importance their principles, an exciting and unique experience. In the hands of one of the human castle groups with the longest traditions in the world of human castles.

Divendres | Viernes | Vendredis | Fridays
 Recepte: 25/8 - Escriptura: 25/8 - Saif: 25/8 - Escriptura: 25/8
 • de 18 a 20 h. • de 18 a 20 h. • de 18 a 20 h. • From 6-8.00 pm

Local de la Colla Xiquets de Tarragona. Per tal de realitzar l'activitat és necessari un mínim de 10 persones inscrites.
 Preu: 12€ adults (a partir 13 anys), 6€ nens (de 4 a 12 anys) i GRATUÏT per als menors de 4 anys.

Local de la Colla Xiquets de Tarragona. Para realizar la actividad, es necesario un mínimo de 10 personas inscritas.
 Preu: 12€ adultos (a partir de 13 años), 6€ niños (de 4 a 12 años) y GRATIS para menores de 4 años.

Local de la Colla Xiquets de Tarragona. Le nombre minimum est de 10 personnes inscrites pour pouvoir réaliser l'activité.
 Tarif: 12€ adulte (à partir de 13 ans), 6€ enfants (de 4 à 12 ans) et GRATUÏT pour les moins de 4 ans.

Xiquets de Tarragona building. A minimum of 10 participants is required for this activity.
 Price: Adults €12 (aged 13 and up), Children €6 (from 4 to 12), FREE for kids under 4.

DE PAGAMENT :: DE PAGO ::
 PAYANT :: PAID ::

Activitat a través d'inscripció a les oficines de turisme | www.tarragonaturisme.cat
 Actividad a través de inscripción en las oficinas de turismo y www.tarragonaturisme.cat
 Activité sur inscription dans les offices de tourisme et sur www.tarragonaturisme.cat
 Please register for the event at the tourist office and www.tarragonaturisme.cat

COLLA JOVE XIQUETS DE TARRAGONA

ESCOLA DE CASTELLS
 Esperem la vivència, aprèn la tècnica i la dinàmica de treball dels castellers. Sindrà en primera persona l'assaig, la força del treball en equip, el suport col·lectiu i la passió que es viu al fer castells. Podràs veure la dinàmica habitual d'una escola de castells on aprendre i podràs posar en pràctica aquest aprenentatge.

ESCUELA DE CASTELLS
 Esperamos vivirlo, aprende la técnica y la dinámica de trabajo de los castellers. Sindrà en primera persona el ensayo, la fuerza del trabajo en equipo, el apoyo colectivo y la pasión que se vive al hacer castells. Podrás vivir la dinámica habitual de una escuela de castells donde aprenderás y podrás poner en práctica este aprendizaje.

ÉCOLE DE CASTELLS
 Venez découvrir sur place la technique et la dynamique de travail des castellers. Vivez en personne l'essai, la force du travail de groupe, le soutien collectif et la passion qui donnent vie aux castells. Vous pourrez découvrir la dynamique habituelle d'une école de castells, et apprendre et mettre en pratique ce que vous saurez.

HUMAN TOWER SCHOOL
 Experience the techniques and dynamics of human castle builders first-hand. You'll feel the strength, the power of teamwork, the team spirit, and the passion of building human towers. You'll learn about the day-to-day workings of a human castle school, where you'll learn, and then put what you've learnt to practice.

Dimarts | Miércoles | Miércoles | Wednesdays
 Recepte: 5/7 i 16/30/8 - Escriptura: 5/7, 16/30/8 - Saif: 5/7, 16/30/8 - Escriptura: 5/7, 16/30/8
 • de 19 a 20 h. • de 19 a 20 h. • de 19 a 20 h. • From 7-8.00 pm

Local de la Colla Jove Xiquets de Tarragona. Per tal de realitzar l'activitat és necessari un mínim de 10 persones inscrites.
 Preu: 9€ adults (a partir 13 anys), 4,5€ nens (de 4 a 12 anys) i GRATUÏT per als menors de 4 anys.

Local de la Colla Jove Xiquets de Tarragona. Para realizar la actividad, es necesario un mínimo de 10 personas inscritas.
 Preu: 9€ adultos (a partir de 13 años), 4,5€ niños (de 4 a 12 años) y GRATIS para menores de 4 años.

Local de la Colla Jove Xiquets de Tarragona. Le nombre minimum est de 10 personnes inscrites pour pouvoir réaliser l'activité.
 Tarif: 9€ adulte (à partir de 13 ans), 4,5€ enfants (de 4 à 12 ans) et GRATUÏT pour les moins de 4 ans.

Jove Xiquets de Tarragona building. A minimum of 10 participants is required for this activity.
 Price: Adults €9 (aged 13 and up), Children €4.50 (from 4 to 12), FREE for kids under 4.

DE PAGAMENT :: DE PAGO ::
 PAYANT :: PAID ::

Activitat a través d'inscripció a les oficines de turisme | www.tarragonaturisme.cat
 Actividad a través de inscripción en las oficinas de turismo y www.tarragonaturisme.cat
 Activité sur inscription dans les offices de tourisme et sur www.tarragonaturisme.cat
 Please register for the event at the tourist office and www.tarragonaturisme.cat

7.2 TAULA PUNTUACIONS CONCURS DE CASTELLS DE TARRAGONA

Llegenda: f: amb folre, a: amb agulla o pilar al mig, ps: aixecat per sota, fm: amb folre i manilles, fa: amb folre i l'agulla o el pilar al mig, sf: sense folre, sm: sense manilles, fmp: amb folre, manilles i puntals

Grup	Subgrup	Castell	Punts carregat	Punts descarregat
Grup 0	sub 1	2de6	120	140
		Pde5	135	155
Grup 1	sub 1	9de6	165	190
		4de7	175	200
		3de7	185	210
Grup 2	sub 1	3de7a	240	265
		4de7a	250	275
	sub 2	7de7	250	290
		5de7	265	305
	sub 3	7de7a	300	320
		5de7a	310	330
Grup 3	sub 1	3de7ps	315	335
		9de7	365	420
		2de7	385	440
	sub 2	4de8	400	460
		Pde6	425	485
Grup 4	sub 1	3de8	445	510
		7de8	550	635
		2de8f	580	665
	sub 2	Pde7f	610	695
		5de8	640	735
		4de8a	700	770
	sub 3	3de8a	730	805
		7de8a	740	815
		5de8a	765	845

Grup	Subgrup	Castell	Punts carregat	Punts descarregat
Grup 5	sub 1	4de9f	920	1055
		3de9f	965	1110
Grup 6	sub 1	9de8	1210	1390
		3de8ps	1325	1460
	sub 2	2de9fm	1330	1530
		Pde8fm	1395	1605
	sub 3	7de9f	1465	1685
		5de9f	1515	1740
4de9fa		1630	1800	
Grup 7	sub 1	3de9fa	1680	1855
		4de9sf	2015	2315
		2de8sf	2065	2395
		3de10fm	2105	2420
	sub 2	4de10fm	2215	2550
		2de9sm	2330	2675
	sub 3	Pde9fmp	2445	2810
3de9sf		2565	2950	